

Taxa postală
plătite în num.
No. 224.715 929.

Szerkesztő és kiadóhivatal: Cluj-Kolozsvár, Strada Baron L. Pop (v. Brassai-u.) 10.
Telefon: 9-77. Előfizetési árak:
Havonta 110, negyedévre 320, fél-
évre 600, egészévre 1200 lej. Kül-
földre: Havonta 1, negyedévre 3,
félévre 6, egészévre 10 dollár. Hir-
detések díjszabás szerint. Az „UJ
KELET” az erdélyi és bánági
zsidóság egyetlen napilapja. Cik-
keink utányomását csak a for-
rás megjelölésével engedjük meg.

Budapest

UJ KELET

ROMANIA 1932

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Börmentelen leveleket nem fogadunk el. Kéziratok megőrzését nem vállaljuk. Főszerkesztő dr. Marton Ernő. Felelős szerkesztő Jámor Ferenc. Bukaresti szerkesztő: Hátszegi Ernő, Str. Sf. Constantin Nr. 31.

Ara 5 lej

Kedd, 1932 aug. 30.

5692. ÉV AB 28. XV. ÉVF. 197. SZÁM

Vaida Sándor tévedése

Vaida Sándor példája mutatja, hogy a tévedéstől, ettől a kellemetlen emberi gyöngésgéltől nem mentes a halandó, még akkor sem, ha miniszterelnök.

Es a miniszterelnök ezúttal határozot-
tan tévedett.

Azt mondja Vaida Sándor, hogy a ro-
mániai zsidók határozatlanok, mert nem
tudják, mihez kezdjenek az ó nagy sza-
badságukkal.

Mint látják, az esetet még az is su-
lyosítja, hogy egyazon mondatban nem
egy, hanem két tévedés is van.

Az első az, hogy a romániai zsidóknak
nincs szerencsésük éppen olyan nagy sza-
badságnak örvendeni, amely elcsavarhat-
ná a fejüket. Nem egyébrt, de az igazság
az, hogy sok mindent szabad, de nem
mindent lehet megcsinálni.

Egy kis nüansz az egész a „szabad” és
a „lehet” között. De ezt a nüanszt gyak-
ran van szerencsésje élvezni a romániai
zsidóságnak.

Az sem áll teljesen, hogy nem tudunk
mihez kezdeni a szabadságunkkal. Azt a
keveset, ami van, igyekezett a romániai
zsidóság becsületesen felhasználni.

Bizonyíték: a Zsidó Párt, amely igen-
igen jól tudja, hogy mit akar.

Vajha Vaida miniszterelnök megadná
nem is a szabadságot, de a lehetőséget
arra, hogy megvalósuljon mindaz, amit a
Zsidó Párt akar...

A pártok

Gyakran vágják a fülünkhez a parla-
ment tribünjéről ezt a szót: pártideológia
vagy így: pártprogram.

Kérdés azonban, melyik az az ideoló-
giai pártegység, amelynek nevében négy-
szer is „véglegesítették” a kormány kon-
verziós módosító javaslatát. És amelyről
ma sem tudjuk még, hogy végleges-e, vaj-
jon nem-e fogják újból megoperálni és
mégfordozni, vajjon nem-e kerül újabb
álgúrás alá a parlament bizottságaiban
— ugyancsak a párt ideológiáját képvise-
lő többségi honatyák részéről?

Ebben a pártideológiában mi eddig sem
hittünk. Sok jelentőséget nem tulajdoni-
tottunk neki. Egyszerűen azért, mert ilyen
ideológia nincs, nem is volt. Csak a for-
mula változik az egyik vagy másik párt-
nál. De a kaptafa egy és ugyanaz az ösz-
szes polgári pártoknál.

Ezzel szemben hittük azt, hogy ha
ideológiai egységet nem is, de érdekcso-
portot feltétlenül képviselnek az egyes
polgári pártalakulatok. Így például míg a
liberálisokban a bankok és a nagytőke
védőszervét láttuk, addig a nemzeti pa-
rasztpártot a paraszttömegekre támasz-
kodó érdekcsoportnak tekintettük.

Ugyáltszik azonban ez a felfogás is té-
ves. Mert a mi politikusaink nem a párt,
hanem a maguk sokkal szűkebbre szabott
érdekköréből ítélnek meg a törvényjavas-
latokat és ezekben egyazon párt
keretben is megverekednek a maguk kes-
keny érdekvonalának szempontjaiért.

És különösen most, amikor ezek az ér-
dekek itt is, ott is veszélyeztetve vannak.
Mert az egész ország lakosságának érde-
kei is veszélyben forognak... A közös
veszély azonban nem széthúzásra, hanem
összefogásra kell hogy ösztökéljen.

És vajjon nem-e volt igaza Misu Weiss-
mannnak, amikor a román pártok széthúzá-
sának romboló hatásaira mutatott rá? És
nem-e volt alaptalan szójáték az a több-
ségi közbeszólás, amely azzal vágta el a
kérdést, hogy mi zsidók se vagyunk egy-
eségesek, tehát ne mutassunk másoknak
példát?

Mert ha mi nem vagyunk egységesek
— ez a mi bajunk. De ha a román pár-
tok marakodnak egymással — ez az egész
ország baja.

Autarkia

Politikai terminus, új szó, új igyeke-
zet, új szellem: autarkia. Jelenti, hogy
egy ország immár teljesen el akar kü-
lönödni, visszazugabozza önmagát sajátos-
ságaiba. A nacionalizmusnak, amely a na-
cionalizmus után kezdett fellángolni,

Maniu beteg — Mironescu felgyógyult

Viharos napok várnak ezen a héten az ország parlamentjére

Kedden válaszol Duca Maniunak, aki viszont szerdán reflektál Ducának. A lengyel külügyi államtitkár Bukarestben

Bucuresti-Bukarest, aug. 29. Ez a hét igen mozgalmasnak ígérkezik politikai szempontból. E hét folyamán nyújtja ugyanis be a kormány azokat a nagyfontosságú törvényjavaslatokat, amelyekkel a nemzeti parasztpárt elnöki tanácsa és a minisztertanács az utóbbi napokban olyan behatóság foglalkozott. E törvényjavaslatok között vannak:

Viharoknak néz elébe a parlament

1. A vagyonellenőrzési javaslat kapcsolatban a becsületvédelmi törvénnyel, amelyet a kamara illetékes bizottsága már meg is szavazott. E körül a törvényhozásban éles viták várhatók, mert a liberálisok azt állítják, hogy a tárgalmazókkal szemben kilátásba helyezett drákói szigorúságú büntetések lehetetlenné fogják tenni, hogy feljelentéseket tegyenek azok ellen, akik a köz pénzét eltulajdonítják.
2. A bírói likvidálás megszüntetése, amely ellen a kereskedő képviselők tiltakoznak és ezzel együtt a kényszer-egyezségi törvény módosítása, amelyet viszont a hitelezői érdekeltségek képviselői akarnak visszavonni.
3. Az adócsökkentési javaslat, amelyet a liberálisok azért nem fogadnak el, mert nemcsak a mezőgazdák, hanem az összes termelő osztályok adóját le akarják szállíttatni.
4. A konverziós törvény módosítása, amely annyit vihart vert fel máris a politikai életben.

Mindezek valószínűvé teszik, hogy a parlamentnek ez a hete gazdag lesz

amely azóta nem terjedt, sokszor teljesen elaludtnak látszott és egyszer-egyszer lobbant csak fel!

Németországban eljött a hitlerizmus és ez a mozgalom kísérletezik a huszadik században, amikor a problémák tengelyébe belekerül a nemzetközi gazdaság, a sok termelő gyár és a rengeteg közlekedési eszköz segítségével a javak nemzetközi szabályozása. Minden józan ember kozmopolita módra gondolkodik, világpolgárisan érez, mert hiszen ez áll a fejlődés vonalán. De jött a hitlerizmus és hirdeti az elszigetelődést, a nemzeti elzárkózást. Nem szabad a külföldel kereskedelmileg érintkezni, csak ha nagyon muszáj, lehetőleg semmit sem behozni, a termelést úgy irányítani és befolyásolni, hogy minden otthon maradjon. Csak fanatizmus, csak idegengyűlölet diktálhat ilyesmit. Meg nem fertőzött gondolkodás és egyenes józan ösztöne nem parancsolhat mást, mint azt, hogy minél intenzívebb, minél testyérőbb legyen a kapcsolat a különböző országok egyedei között. Nem is lehet ezt másképp elképzelni ma, amikor az emberek igényeit felfokozta a fejlődés, amikor vannak milliós városok, kis-csiny országok közepette, olyan országokban, amelyek élelmiszterrel nem is tudnák ellátni az ország embertömegeit, ki kell cserélniük kenyérmagvakért iparuk cikkeit. És megfordítva, vannak országok,

izgalmaiban és szeptember 10-ike előtt szó sem lehet az ülészak berekesztéséről.

A lengyel külügyi államtitkár Bukarestben

A kamara keddi ülésén Duca, a liberális párt elnöke is beszélni fog és reflektál Maniu Gyulának a szombati ülésen a liberális párt multjáról tett kijelentéseire. Maniu valószínűleg szerdán fog válaszolni Ducának.

Vaida miniszterelnök visszaérkezett Tekirghioból. A miniszterelnök ma fogadja Beck lengyel külügyi államtitkárt, aki Konstantinápolyból jövet néhány napot Romániában tölt. Este a lengyel követtség dinert ad a miniszterelnök letére, amelyre a kormány tagjai is hivatalosak.

Maniu beteg

Maniu Gyula gyengélkedése miatt nem hagyhatja el lakását.

Mironescu pénzügyminiszter felgyógyult, a weekendet Sinaiaiban töltötte és holnap tér vissza a fővárosba.

Ugyancsak kedden érkeznek vissza a kormány többi tagjai is, akik nagyobb részt vidéken tartózkodtak. Kedden, valószínűleg délben minisztertanács lesz, amelyen a kormány valamennyi tagja résztvesz.

Tovább tart a gyémánt áremelkedése. Londonból jelentik: A Daily Expressz szerint a gyémánt áremelkedése a következő héten 2—3 héten át tovább fog tartani. Az áruk fokozódása következtében a nemzetközi piacokon egyre jobban élénkül a forgalom és nap-nap után óriási mennyiségű áru cserél gazdát. Belgiumban számolnak azzal, hogy közelebből a gyémántszelvényekbe további öt-ezer munkást fognak felvenni.

amelyek csakis mezőgazdasági produktumokat tudnak adni, de híján vannak az ipari termékeknek. Ez áll természetesen Németországra is. Hatalmas ipara, de anélkül termékei nélkül mezőgazdasága van, ipari nyereségének forrása az a külföldről kapja. Talán Franciaország az egyetlen gazdasági területi egység, de ott még senkinek sem jutott eszébe, hogy autarkiaúval zárassa el az országot.

Most, hogy Hitler autarkia-programjának megvalósításáról is szó van, az autarkiaúval bis baj van. Hamburgban, ahol majdnem mindenkinek közcselelt, vagy követve az egzisztenciája függ össze a külkereskedelemmel, felismerték az autarkia veszedelmét és maguk a kampóskeresztes közületek, sőt a kampóskeresztes sajtó is tiltakozik az autarkia ellen.

Amikor tehát a hitleri program megvalósításáról van szó, akkor derül ki a program sok ellentmondása. Az emberek kezdenek kijózanodni, a gazdasági elszigeteltség elve tehát máris megbukott. Majd jönnek utána a program többi pontjai, amelyek szintén rendő meg fognak bukni.

Es akkor Hitler és az ő táborára fognak majd elszigetelődni. Egy bolondok szigete lesz a józanság tengerén. Mert mindennek és így az örületnek is meg van a maga ideje és megvannak a maga határai.

A jeruzsálemi héber egyetem

Irta: Prof. dr. Klein Sámuel
a jeruzsálemi héber egyetem bölcsészeti fakultásának dékánja

Zunz Lipót és Kaufmann Dávid, már a mult században hirdették a zsidó tudomány képviseltetésének szükségességét az egyetemeken. A német egyetemek, amelyekre ők elsősorban gondoltak, nyakasan elzárták kapuikat a zsidó tudomány képviselői előtt (Zunz számára legfeljebb egy privátdocenturát voltak hajlandók beiktatni zsidó történelemre és irodalomra) és mind a mai napig ez az állapot nagyjában és egészében változatlan maradt.

A fentnevezett kutatók a zsidó tudományok az egyetemeken való képviseltetésében, a kérdés tudományos része mellett, a zsidó nép egyenjogúsításának politikai aktusát is meg akarták pillantani. Amikor pedig már kiteljesültek vélték ezt az egyenjogúsítást, zsidó részről merültek fel hangok a zsidó tudományok az állami egyetemeken való képviseltetése ellen. Joggal mutattak rá arra, hogy a hatalmassá nőtt zsidó tudomány sok ágazata számára egy katedra távolról sem lesz kielégítő terület; felmerült azonban az az aggodalom és meggondolás is, hogy tudományos kutató-munkák szabadságát és függetlenségét nem szabad kiszolgáltatnunk semilyen külső érdekek, amelyek kényszerítésre természetesen bekövetkezne abban a pillanatban, mi helyt a zsidó tudományos munka egy állami egyetemhez lesz megköthetve.

Es így került le a napirendről az oly sokat hánytorgatott javaslat.

A kérdés csak akkor került újra felszínre, amikor felvetődött a jeruzsálemi héber egyetem felállításának terve. 1924 júliusában megtartott első konferencia, amelyen a zsidó tudomány számos reprezentánsa vett részt, elhatározta egy judaisztikus intézet létesítését Jeruzsálemben. Abból a tényből, hogy tudományunk összes területeinek képviseltetése csak a héber egyetem útján vihető keresztül, önmagától következett, hogy a szükséges anyagi eszközöket is rendelkezésre kell bocsájtani. Itt — gondolták joggal — sikerülni fog megtalálni azokat a tudományos kerekteket, amelyek egy héber egyetemnek az alapfeltételei; itt nem kellesz félni a nemzsidó oldalról jöhető befolyásoktól; itt, az újjáteremtett héber kultúra helyén, a tanítóknak és a tanítványoknak sikerülni fog megtalálni a megfelelő atmoszférát. Így nyitottuk meg 5685 (1925) chanukka ünnepén, három tanárral, a héber egyetem judaisztikus intézetét.

Intézetünk rövid fennállása folyamán úgy a tantestületben, mint a fakultások képviseltetésében, jelentős változások állottak be. Barátainknak megmondhatjuk: *Nincs ma egyetlen főiskolája a zsidó tudománynak — rabbszemináriumot és jesivát beleértve, — ahol tudományunknak annyi ágazata található volna meg képviselését és munkakerekeit, mint a mi héber egyetemünk judaisztikus intézetén.* Négy tanár működik a specialista zsidó tudományos ágakban: Talmud, ujhéber irodalom, zsidó történelem és Palesztina-kutatások katedrián. Hat docens: a talmudi jog, gaoikus és rabbinikus irodalom, spanyol-zsidó költészet, biblia-exegetikai irodalom, zsidó szociológia és kabbala köréivel foglalkozik. A bölcsészeti intézmény mellett működik az archeologiai osztály amelynek vezetői résztvesznek az ása-

tások munkálataiban. Ebben az esztendőben talmudi előkészítő kurzusokat létesítünk. A nyári szemeszter folyamán külön előadó-kurzust állítunk fel bibliai és talmudi növénytan számára.

Am, ha eme szakmák sorai jogos büszkeséggel is töltenek el bennünket, nem hallgathatjuk el, hogy némely tudományos szakok még mindig hiányznak, egyesek pedig kiegészítésre szorulnak. Különösen rá kell mutatnunk a biblia-kutatás képviselőinek hiányaira. Természetesen ez a kérdés nagy megfontoltságot igényel és az egyetem kuratóriuma éppen azért nagy körültekintéssel kezeli ezt a problémát és igyekszik annak megoldását elősegíteni. Az egyetemi hatóságokat intenzíven foglalkoztatja az a kérdés is, hogyan tudnánk legmegfelelőbben betölteni a középkori zsidó filozófia megüresedett tanszékét.

Nem szabad azonban megfeledkeznünk arról, hogy az intézet nagyhorderejű kiegészítését jelenti a Nemzeti Könyvtár, amelynek soraiiban igen sok és értékes héber könyv és kézirat, valamint modern zsidó tudományos könyvek gazdag gyűjteménye található. Ez a gyűjtemény ma egyik legnagyobb vagyont képviseli a zsidó tudományok számára.

Alapítványokat és ösztöndíjakat sikerült létesítenünk és ezeknek segítségével vezetjük be a tehetségesebb és a nagyobb felkészültséggel rendelkező tanulókat a zsidó tudományos kutatásokba.

A jeruzsálemi héber egyetem zsidó intézete mindenek előtt abban az irányban teljesíti nagy feladatát, hogy a kutatások keresztülvitelével és egy új generáció kiképzésével elsőrendű utánpótlásról gondoskodik a zsidó tudomány számára a Tora földjén, maga Erec Jisráél országában. Nagy feladatot teljesítünk azzal is, hogy évről-évre tudományunk lelkes, fiatal munkásai keresik fel kisebb-nagyobb időtartalomra intézetünket és gazdag benyomásokkal mély tudással és alapos ismeretekkel térnek vissza és magukkal viszik hazájukba az élő héber nyelvet.

Mint általában, a héber egyetem, különösen a zsidó tudomány terén, nemcsak mint Palesztina egyik intézete, hanem mint az egész zsidó nép tudományos fóruma él és létezik, amelyet nem csak a mi ujjáépülő országunk, hanem a zsidó világ összes országai számára létesítettek.

A judaisztikai intézet természetesen csak egyik ágát képezi a héber egyetemnek. 1927 óta nagyszabású tudományos munkát végez a matematikai Einstein-intézet, amelynek élén prof. dr. Fekete Mihály áll. A természettudományoknak is igen fejlett fakultása van dr. Fodor és dr. Fritz Bodenheimer professzorok vezetésével. Ezenkívül külön osztályra a héber egyetemnek a higiéniai, bakteriológiai és parazitológiai intézet dr. I. J. Kligler professzor irányításával.

A londoni Cionista Akciónakomitével egyidejűleg megtartott konferencián pedig az egyetem kuratóriuma új tanszékek létesítését és az egyetemi klinika felépítését határozta el, ami első lépés az orvosi fakultás felállítására.

Nyilatkozat. Szükségesnek látom hogy a napilapokban a tábeszes szemidegsorvadás elleni új gyógyeljárásommal kapcsolatosan megjelent cikkekre vonatkozóan leszögezzem a következőket: A külföldi és romániai lapok cikkei tudtom és beleegyezésem nélkül jelentek meg és ennek következtében tartalmukkal azonosítást nem vállalok. Ezen cikkeket nem kezdeményeztem, sőt minden esetben, mikor intervjut kértek tőlem, ezt határozottan megtagadtam. A saját és kizárólag a tudományos nyilvánosság szánt közleményemben soha sem állítottam, hogy felfedeztem a szemidegsorvadás biztos gyógyszerét, csak közöltem az eljárásommal elért javulásokat és felkértem az illetékes tudományos intézeteket eljárásom alkalmazására és helyességének igazolására. Ezen vizsgálatok különböző klinikákon folyamatban vannak. Cluj, 1932 augusztus 24-én dr. Hamburg József.

Szeptember 1-én ünnepélyes megnyitó!

Select Mozgó

bemutatja
MALEC (Buster Keaton)
legújabb elsőrangú vigjátékát:

Szeresd felebarátinódet!

Két órai szenzációs mulatás. Műsoron kívül a legújabb Fox Movietone híradó, Monopol Metro-Goldwyn.

Uránia Mozgó

bemutatja
TOM MIX
cow-boy király legújabb szenzációs hangos filmjét:

A nagy leszámolás

izgalmas kalandorfilm, melyben Tony, a csodalónak szenzációs mutatványai vannak. Monopol Filmcentrala.

Románia lakosságának hatvan százaléka analfabéta

Gusti közoktatásügyi miniszter súlyos megállapítása a kisenevi tanítókongresszuson

Bucuresti-Bukarest, augusztus 29. Kisenevi vasárnap kezdődött a tanítókongresszusa, amelyen Gusti közoktatásügyi miniszter is résztvett. A miniszter beszédében hangsúlyozta, hogy mindent el fog követni a tanítói kar helyzetének megjavítására. Nagy súlyt helyez az iskolák kijavítására és a szükséges anyagi alapot, 30 millió lej sikerült ehhez meg-

szerenie az új svájci kölcsönből.

Gusti hangsúlyozta, hogy Romániában 60 százalék az analfabéta, tehát vezetünk e tekintetben. Csakis vállvetett munkával és megfelelő iskolai reformokkal lehet ezen a szomorú helyzeten változtatni.

Munkájában számít a tanítói kar támogatására, a tanítószolgálat vizsátművelésére és segítségére.

Bukarestből egy szigurancakomiszárt delegáltak a bélyeghamisítás további vizsgálatára

Uj terhelő adatokra bukkantak Baga István lakásán

Cluj-Kolozsvár, aug. 29. (Az Uj Kelet tud.) A bukaresti szigurancakomiszár a tegnapi nap folyamán megérkezett Kolozsvárra, hogy a múlt héten leleplezett monstre-bélyeghamisítási ügyben folytassa a megkezdett nyomozásokat. Radulescu ma reggel jelentkezett a központi rendőrségen, ahol Marpozan komiszárt osztották be kísérelül a bukaresti detektív mellé.

Marpozan és Radulescu a délelőtt folyamán kiszálltak Baga István litografus Wesselényi uca 3. sz. alatti nyomdájába és lakására. A nyomozás során érdekes dolgok kerültek napfényre.

Ugyanis kiderült, hogy Bagaék 1000 lejes okmány bélyeg és kenyér bélyeg hamisításával is kísérleteztek, a kliséket azonban sem a nyomdában, sem pedig a Baga lakásán nem sikerült megtalálni. Ugyancsak a mai nyomozás eredményének lehet tudni azokat a feljegyzéseket, melyeket a Baga lakásán találtak és a melyek terhelő adatokat tartalmaznak a letartóztatottakat illetően. Állítólag az ügyészség csak ma kezdte meg a bélyeghamisítási ügyben a kihallgatásokat és Pastia vizsgáló bíró a vádlottak távollétében egyelőre Marpozan komiszárt hallgatta ki a délelőtti folyamán.

Amerika diplomáciai bojkottot szervez Japán ellen

Nagykövete utján bejelentette Tokióban, hogy nem tűri Japán további terjeszkedését Kinában

Tokió, augusztus 29. Az Egyesült Államok tokiói nagykövete megjelent a külügyminiszter előtt, akivel közölte, hogy kormánya nem járul hozzá Japán mandzsuriai terveire, állást foglal a japán csapatok további előnyomulása és kínai terjeszkedése ellen. A viszony Japán és az Egyesült Államok közt rendkívül feszült.

A Newyork Herald Tribune jelentése szerint az amerikai kormány valamilyen formában diplomáciai bojkottot tervez Japán ellen és ehhez első sorban azt a kilenc hatalmat akarja megnyerni, amelyek a mandzsuriai egyezményt aláírták.

Japán néhány hét óta erősen dolgozik azon, hogy Mandzsuriaiban elfoglalt helyzetét tovább is megerősítse és biztosítsa. Ezzel a lépésével Japán ismét éles ellentétbe kerül nemcsak a Népszövetséggel, hanem Amerikával is, amely erős gazdasági exponáltsága miatt nem tűrheti el Japán újabb hatalmi törekvéseit. Amennyiben tehát a távol keletnek ez a nagy konfliktusa ismét aktuálissá válik, újból fel fog vetődni az a nagy kérdés: mire határozza magát a szovjet. Az a szovjet, amely éppen erre a távol keleti háborúra való tekintettel megemeltáradási szerződést kötött Lengyelországgal,

hogy biztosítsa hátát egy esetleges keleti háború esetére.

A diplomácia kulisszáiban azonban Japán úgy látszik inkább Amerikával számít szembekerülni, mint Oroszországgal, Oroszországot igyekszik különböző kedvezményekkel kibékíteni. Erre szolgál a most megkötött orosz-japán halászáti szerződés. A japán halászat már évtizedek óta elterjedt az orosz vizeken és a két nagyhatalom egymás közötti viszonyának a szovjet megalakulása óta ez volt az egyetlen érintkező pontja.

Japánnak a halászáti szerződés segítségével való közeledése Oroszországhoz igen átlátszó politikai sakkhúzás. Japán biztosítani akarja magának Oroszország barátságát arra az esetre, ha Amerika tényleg beleavatkozna a mandzsuriai kérdésbe és diplomáciai bojkottot szervezne Japán ellen.

Denaturált-szesz

orig. hordóban 26 lej. Szállítás csakis azok részére eszközöltetik, akik den. szesz tartására jogosítottak.

Ullmann József & Fia

Vegyiáru Import Oradea, Telefon 677.

Mi újság Palesztinában?

A Vaadi-Chavarith kolonizálása és a palesztinai zsidó mezőgazdaság fejlődése. A Jewish Agency mezőgazdasági ügyosztályának tevékenységét az utóbbi hónapokban a Vaadi-Chavarith földek kolonizálása foglalta el nagobbbrészt. Mint ismeretes a Keren Kajemeth vaadichavarithi földbirtokán 1000 zsidó családot kolonizáltak. A földek parcellázása már megtörtént és a mezőgazdasági osztály megtette az összes előmunkálatokat a telepítés megkezdésére. A Jewish Agency exekutívájának legfelsőbb döntése értelmében a kolonizáció a következő elosztás alapján fog történni: Négy telepet 430 középosztálybeli család kolonizálására, egy telepet 100 exlégióárus (a zsidó légio volt tagjai) részére, három telepet 337 mezőgazdasági munkás, egy telepet hetven mizrachista mezőgazdasági munkás és egy telepet 50 jemenita mezőgazdász családjára számára létesítenek. Fejenként 8-10 dunam földet juttatnak ültetvényre és az egyes gazdaságok számára investálendő tőkét 1100 fontra emelték. Ezzel kapcsolatban érdekes kimutatás jelent meg a kormány statisztikájában a zsidó mezőgazdaság fejlődéséről az utóbbi tíz esztendő folyamán. Eszerint 1922-ben 15.000, azaz 18,5 százalék volt a mezőgazdasági lakosság száma az ország 83.000 összzsidó lakosságának arányában, 1927-ben 30.500, azaz 20,6 százalék 147.700 zsidó összlakossághoz mérten, 1931-ben pedig 46.400, azaz 26,6 százalék volt a zsidó mezőgazdaság lélekszáma 175.000 zsidó összlakossághoz viszonyítva.

A főkormányzó adománya. Sir Arthur Vauchope palesztinai főkormányzó a jaffai mezőgazdasági kiállítás megnyitása alkalmából tartott beszéde kapcsán közölte, hogy a gyümölcstermelés előmozdítására egy mezőgazdasági kísérleti állomás felállításának céljára 1200 fontot adományoz, miután a kormánynak nem áll módjában 2 ilyen állomást felállítani. Az egyik kísérleti állomás ugyanis Mejdelenben, a gázai kerületben a közeli hónapokban megkezdte már működését. Az új állomást Sáfed közelében állítják fel. Ezenkívül 300 fontot utalt át a főkormányzó a Jewish Agency nevelés- és mezőgazdasági ügyosztályának iskolakertek létesítésének céljára azokban a falvakban, ahol a gyermekeket gyümölcs és vetemény ápolásával kell foglalkoztatni.

Örökségadomány a Keren Hajesszod részére. A napokban elhunyt Johannesburgban Abraham Atkins volt alpolgármester, aki nagy örökséget hagyott hátra zsidó intézmények számára és ebből 500 fontot a Keren Hajesszodnak juttatott.

A juniusi bevándorlás. 1932 júniusában 254 zsidót, 116 keresztényt és 29 mohamedánt regisztráltak bevándorlóként. A zsidó bevándorlók közül 77 egyen 1000 és ennél is magasabb tőkével jött az országba családjaikkal együtt. Ugyan ebben a hónapokban 48 zsidó, 87 keresztény és 17 mohamedán hagyta el az országot. A zsidó kivándorlók többsége idegen állampolgár volt.

Újabb 233 cserifikátot kapott a Jewish Agency. Ismeretes, hogy az április-októberi periódusra 2100 bevándorlási cserifikátot adott a palesztinai kormány a Jewish Agencynek. A legközelebbi kvantum számájára a Jewish Agency előlegként 233 cserifikátumot kapott a kormánytól.

A palesztinai ipar. A Dvar jelentése szerint két varsói zsidó tőkes új és nagyobb méretű gyertyagyárat létesít Tel-Avivban. Ez lesz a harmadik gyertyagyár a városban. Ramath Ganban egy drótszövőgyárat nyitnak meg a napokban. A gyümölcs-nyedveket és italokakészítő „Assis”-gyár kibővítette üzemeit. Ebben az esztendőben 10.000 láda narancs- és citromlét exportáltak. Ugyan csak gyümölcsnedvek preparálására használt gyárüzemet állított fel A. Lipski Petach Tikvahban.

Építkezések Tel-Avivban. Julius havában összesen 7800 kvadrát területre adott ki építkezési engedélyeket Tel-Aviv városi tanácsa. 1932-ben eddig összesen 5 ezer qm. területre szóló építkezéseket engedélyeztek Tel-Avivban.

Féláron! Elsőranguan fest, tisztít ruhákat CZINK, Cluj

Vaida Sándor miniszterelnök érdekes nyilatkozata

az új parlamentről, a királyról, Románia és az egész világ gazdasági gondjairól

Hogyan látja a helyzetet Nagyrománia első és egyelőre utolsó miniszterelnöke?

Bucuresti-Bukarest, aug. 29. Nehány nappal ezelőtt egy budapesti újságíró hosszabb beszélgetést folytatott Vaida Sándorral. Ebből az érdekes interjúból adjuk az alábbi részleteket.

— Csak nemrég tartották meg az országos választásokat... meg van-e elégedve az elért eredménnyel, miniszterelnök ur? — kérdezte az újságíró.

„Én Bánffy Dezső megyéjéből való vagyok...”

— Ott kezdem — felelte Vaida — hogy én voltam a világháború utáni Románia első miniszterelnöke és — egyelőre — én vagyok az utolsó is. Sorrendben a tizenhatedik. 1920-ban Bratianu megbuktatta a kormányomat, épen akkor, amikor Beszarabiát hoztam a románságnak. Nyolc évig voltam ellenzéken. Miután Titulescu hiába próbálkozott kormányalakítással, én kaptam megbízást a királytól, de vállalkozásom nem sikerült. Mint belügyminiszter 1928-ban szabad választást biztosítottam a polgárságnak és ez volt a mostani kormányelnökségem létjogosultsága is. A király arra a meggyőződésre jutott, hogy kitűzi a választásokat és minden erőszakos befolyás nélkül engedélyt ad a népi akaratát. Ezért fordult felém a bizalma. A választási rendszert, amely egészen sajátos, nem mi alkottuk, hanem a liberálisok. Bizonyára ön is tudja, hogy az a párt, amely a szavazatoknak több mint negyven százalékát kapja, a mandátumok felén kívül a fennmaradó mandátumok felét is megszerezte magának. A mi pártunk több mint 40 százalékot kapott és így miénk lett a túlnyomó többség. Hogy miért nem tudtuk a szavazatok 60—70, sőt 80—90 százalékát megszerezni? Megmondom. Én berendelhettem volna a prefektusokat és azt mondhattam volna: csipjetez nyakon mindenkit, aki államellenes kijelentéseket tesz, vagy a köztvéleményt pénzügyi szempontból nyugtalanítja. Ilyen alapon könnyen behozhattam volna a nagyobb százalékot. Hiszen én Bánffy Dezső megyéjéből való vagyok — az pedig „jó” iskola volt ott, Szolnokdobokában. Én is lehettem volna ilyen „tettekkel tényszerű”.

A „véreskező” miniszterelnök

— Visszatérve a választásokra, kifejtettem a parlamentben, hogy dolgozhatunk volna ilyen durva eszközökkel is és akkor se foghattak volna rám mást, mint a tiszta választások után, hogy tudniillik „véreskező” miniszterelnök vagyok.

— Mert ezt mondták rólam a liberálisok meg az antiszemita. Csakhogy én nagyon jól tudom, mit jelent egy parlamentben az ellenzék. Ott, ahol nincs rendes ellenzék, magát a kormánypártot sem lehet összetartani. Ez volt a hibája 1906-tól 1910-ig a magyar parlamentnek is. Tisza István visszavonult az aktív politikától és a magyar parlamentnek csak román nemzetiségű ellenzéke volt.

— Nem esoda, hogy szétesett az akkori Andrassy—Kossuth—Zichy-féle koalíció.

A király Jack Londont szereti

— Mik a király kedvelt irodalmi olvasmányai? — kérdeztem.

— Jack London, Wells és Sinclair Lewis. Különösen az új irodalmat kedveli.

— És a miniszterelnök ur...

— Rengeteg elfoglaltságom közben is szakítottam annyi időt magamnak, hogy hajnal felé, munkám végeztével, az érdekesebb új könyveket átlapozzam. Jack Londont azért szeretem, mert fegyelmezi az agyamat. Anatol Franc-ot ma is imádom. Wells nekem is kedvencem. A né-

met irodalmat Goethétől Jacob Wassermannig ismerem.

Közös megállapodást Magyarország, Jugoszlávia, Románia, Csehszlovákia, Lengyelország és Bulgária között!

— Románia gazdasági helyzetét hogyan látja a miniszterelnök ur?

Mielőtt felelhetne, egy izgatott államtitkár a szomszéd szobába hívja, ahol permanens tanácskozást tartott a nemzeti parasztpárt. Öt perc múlva visszatér Vajda-Vojvoda és ezt mondja:

— Romániának voltaképpen semmi külső vagy belföldi kölcsönre nem volna szüksége, sőt költségvetése tulfedezhető lenne, ha nem állnánk szemben a világvárossal. Három év előtt egy vagon buza száz ezer lej, a hentes malac ára ezer lej volt. Ma 20—30 ezer lej közt mozog a buzaár és 420 lej fizetnek az egyéves sertésért. Ezek a számok mutatják a gazdasági bajok méreteit. Csakis úgy lehetne valamit elérni, ha az agrárállamok, tehát Jugoszlávia, Magyarország, Románia, Lengyelország, Csehszlovákia és Bul-

gária között megállapodás jönne létre, hogy így legalább mint egységes termelőterület nyomhassanak a latban. Hiszen még ennek a hat országnak a területe is olyan kicsiny, hogy alig jön számításba, ha például az oroszországi „csiernozon”-t (fekete földek) vesszük figyelembe, vagy ha az Északamerikai Egyesült Államok 2—3 agrárállamát tekintjük, nem szólva Kanadáról és Argentínáról.

Még tulinagy az európai gazdasági hóbot!

— De az európai hóbot még tulinagy, a revansgondolat is még igen mélyen fészkel a lelkekben és különféle nemzeti hangulatok a középkori mentalitás béklyóiba szorítják vissza a természetes fejlődést. Hiszen Európa valamennyi országa belefér Brazília területére és termelő-képesség szempontjából csakis a vegytan segítségével tud versenyezni a tengerentúli szűzföldi területekkel. De, ugylátszik, még sokáig kell koplalniuk az összes népeknek, míg a vezérlő egyéniségek lelkületéből a középkori ülepedések kiirthatók lesznek. Minthogy azonban a népekre is

10 nyelven énekel és játszik

KAY WHITT

a Magyar Színházban. Imitációk, parodiák, sketsch, Chevalier, Mistignett, Jolson. Első előadás: pénteken, szeptember 2-án este fél 8 és fél 10 órakor.

ráillik a régi tapasztalat, hogy „plenus venter non studet libenter” (korgó gyomorral nem szívesen tanul az ember), a közös koplalás — remélem — meg fogja gyorsítani a fejlődési folyamatot és — érzelmeink, hagyományaink kölcsönös fenntartása mellett — az amerikai reális felfogáshoz közeledünk.

Mégis kibuktatják a parlamentből Novitchi cuzista szenátort

A kormány tagjai is tudomást szereztek az egykori Ochrona-agens ellen emelt súlyos vádakról

Bucuresti-Bukarest, aug. 29. (Az Uj Kelet tud.) Báltimegye ismeretesen két cuzista szenátor küldött a parlamentbe, közöttük Vladimir Novitchit, a cári ochrona egykori hírhedt ágensét. Novitchi kapitány a forradalom alatt megszállásaival szerzett magának kitűnő hírnevet, többek között négy ártatlan zsidó kereskedő lemészárlása fűződik az ő nevéhez. Az imperium változás után antiszemita igazgatásával állandó izgalomban tartotta a beszarábiai parasztságot s Bálti városában is többször hatalmas botrányokat idézett elő.

A szenátusban, a validálási vita so-

rán megkontesztálták az egykori Ochrona-ügynök mandátumát, azon a címen, hogy Novitchi méltatlan mandátumára. A szenátus vizsgálóbizottságot küldött ki, amely a helyszínen folytatott nyomozást Novitchi zivataros előélete után. Olyan akták kerültek a bizottság birtokába, amelyek igazolták a kontesztáció jogosságát. A bizottság 4 szavazattal egy ellenében úgy döntött, hogy a mandátum invalidálását fogja a szenátusnak javasolni. A kormánynak kezdetben az volt az intenciója, hogy az ellenzéki pártokkal való jóviszony érdekében minden választást igazol. Ezt az

álláspontját fenntartotta Novitchi esete is, épen ezért a vizsgálóbizottság jelentése fölötti vitát elhalasztották.

A „Dimineata” most úgy értesül, hogy a kormány tagjai, akik tudomást szereztek a Novitchi ellen felmerült vádak súlyosságáról, ugyancsak a mandátum invalidálása mellett foglaltak állást. Valószínű tehát, hogy a Cseka-agenst kibuktatják a szenátusból, annak ellenére, hogy Cuza professzor és hivei kétségbeesett kísérleteket tesznek a kormánynál s a szenátoroknál Novitchi mandátumának megmentéséért.

Nyolc népszövetségi szakértő lát hozzá Románia pénzügyi bajainak kikurálásához

Az első fecske: Denis francia szakértő már megérkezett Bukarestbe

Bucuresti-Bukarest, augusztus 29. (Az Uj Kelet tud.) Szombaton este félhat órakor Bukarestbe érkezett Pierre Denis, a népszövetségi titkárság pénzügyi osztályának egyik vezetője. Denis egyike azoknak a szakértőknek, akiket a Népszövetség Bukarestbe irányított, hogy felülvizsgálják az ország pénzügyi helyzetét és erről a népszövetségi tanácsnak jelentést tegyenek. Még e hét folyamán követni fogják Goodhild angol költségvetési szakértő (Anglia delegátusa a há-

gai konferencián), valamint Avenol Loweday és Di Nolla, a Népszövetség gazdasági bizottságának elnöke. Szeptember 5-én érkeznek Dayras, Sir Niemayer és Kamper, a Népszövetség pénzügyi bizottságának vezetői. Jakobsohn, a bizottság svéd delegátusa néhány nappal elhalasztotta érkezését.

Összesen tehát nyolc népszövetségi szakértő áll rövidesen munkába Bukarestben, Amíg Rist inkább kritikai jelentést készített az országról, a népszöv-

etségi szakértők konstruktív javaslatokat fognak kidolgozni arra vonatkozólag, hogyan lehetne az ország pénzügyigazgatását reorganizálni és az állam pénzügyi helyzetét rendbehozni. A javaslatok konzultatív természetűek, tehát nem fogják kötni sem a népszövetségi tanácsot, sem pedig a kormányt, amely esetleg módosításokat fog kérhetni. A népszövetségi tanács a szakértők jelentésének beterjesztése után meg fogja hallgatni Románia képviselőjét, Titulescut arra vonatkozólag, hogyan léptessék életbe gyakorlatilag a Népszövetség és Románia szorosabb együttműködésének kereteit. Mindez legkésőbb október végéig megtörténik, amikor a Népszövetség szeptember 26-án megnyíló ülészaka véget ér.

A népszövetségi szakértők előbb egy átmeneti tervet dolgoznak ki a közeli hónapokra, az állam halasztást nem tűrő pénzügyi problémáinak megoldására vonatkozólag. A nagy reorganizációs tervet csak ezután fog elkészíteni. Denis, akit az állomáson Crisan pénzügyi alminiszter fogadott, még szombat este meglátogatta a gyengélkedő Mironescu pénzügyminisztert. Ma délelőtt Denis audiencián jelenik meg Vaida miniszterelnök előtt.

A nagyvárosi zsidó leány elemi, gimnázium és társulati kereskedelmi leányiskolát látogató növendékek legalkalmasabban elhelyezkedhetnek a Schwartz Menyhartné 5 éve fennálló orth. zsidó

LEANYNEVELŐ INTÉZETÉBEN

ORADEA, Str. Ciorogariu (Uri-u.) 8.

Dija nem magasabb a rendes privátháznál kért díjnál. — Szabásziati és varró tanfolyam. Zenei kiképzés. Kereskedelmi magán tanfolyam. Idegen nyelvek. Kiténő referenciák. Prospektus.

Festetni, tisztíttatni, olcsón és jól csakis az UNIO-nál, Cluj!

Cluj

Beszélgetés az Akárki meg- személyesítőjével, Gellért Lajossal a Dibbukról és az új zsidó drámáról

Hugo von Hoffmannstahl a legnagyobb német lírikusok közül való, meghasonlott lélek. Pár hónap előtt, hogy meghalt, kiderültek az élete és költészetének közötti kapcsolatok és ezekből lehet kihámozni a misztériumokat, amiket vallási, sőt felekezeti szellemben alkotott. A „Jedermann”, a ma emberének vallását mutatja, persze az európaiét: a valóság, a görbe kenetesség az áljoság vallását. Aktuális nagyon ez a szindarab, szinte édes mindnyájunkat érdekel, hiszen a fejlődésben eljutottunk a kapitalizmusnak abba a szakába, amikor a polgár, akinek a Pénz az istene, lesüllyed a pénznelküliségbe és egyelőre evickél a hit, a barátság, a szerelem és hasonló természetű és értékű érzelmek vízein.

A misztériumot magyarul nyílt színpadon először Kolozsváron fogják játszani. Salzburgban volt a bemutatója, az ottani katolikus templom széles lépcsőbejárata nál faklyafény mellett. Nálunk a reformátusok ódon, gótikus templomának falánál, egészen eredeti, egészen sajátos felfogásban, új rendezési technikával adják a Valakit, Gellért Lajossal a címszerepben, aki tegnap, szombaton este első

GELLÉRT LAJOS karikatúrája önmagáról

próbáját tartotta a református kollégium udvarán, ahová, a három gótikus templomablak alá varázslatos színpadot készítettek: huszonöt méter hosszú, három-három méter széles platót egymás fölé. Kórus és zenekar, orgona és harangzó, hatásos dolgok. A szereplők pátosszal beszélnek, nagyon tagoltan, döbbenetes igazságokat mondanak és idegrázóan érdekes, változatos a cselekmény, amíg a Halál csontos keze átöleli a negyvenéves, aki csak élvez és gonoszokodik.

Próba után beszélgettünk Gellért Lajossal, a pesti Magyar Színház kiváló művészeivel, akinek ebben a darabban nagy sikere volt. Két év előtt a Dibbukban is játszott egy szimbolikus szerepet, a mesulachét, aki tudvaleg az élő lelkiismeret megtestesítése.

Nagyon szívesen beszél a Dibbukról. — Az én ötletem volt, hogy adjuk Pesten a darabot — mondja. Atmoszfériája, áhítata, költői szépségei sokban hozzájárultak a lelkek megbékéléséhez. Olyan darab amelynek nincs vezérszerepe, mert ugyszólván mindenkinek vezérszerepet kell játszania. A mesulacht azért választottam, mert a darabban, hogy úgy mondjam, a szentsége tömörül benne. Most azon gondolkodom, ne játszassák-e el a pesti Magyar Színházban Gordon „Isten, ember, ördög” című szépséges darabját, a jámbor zsidót, akiből az ördög egy főnyeremény segítségével gonosz, kizsákmányoló farag. A zsidó motívumokat általában nagyon szeretem. Maeterlinck „Szent Antalt” például apámról készített maszkban játszottam.

Az Akárki rendezőjéről s szereplőiről Gellért Lajos így nyilatkozott:

— Janovics direktor pompásan oldotta meg nemcsak a színpadnak a nagyon találó környezethez való hozzáigazítását, hanem azt is, hogy a darab ne mutasson kirívóan felekezeti színeket. Úgyesen átértelmezte a darabot, természetesen anélkül, hogy a misztérium költői ízéből vesztett volna. A rendezés kissé reinhardtí, de a színpad-technika egészen újszerű és érdekes, költséges nagyon, de művészi okokból így kellett megcsinálni. A színészyag nagyon jó, elsőrendű. Itt van mindjárt Fekete Mihály, aki játsza az istent és a mamont, páratlan alakító és európai relációban is nagy in-

tellektus. Hangja érces, döbbenetes és könyörtelenül kemény, amikor a mélységekből fölcsendül, játéka engem is elragad. Még Pestről ismerem, amikor a Vigszínházban egyszer beugrott az Ördögben Hegedüs Gyulának a szerepébe és amikor ugyancsak a Vigszínházban,

Bernstein-darabokban Szerémi helyett játszott. Élményszerű sikerei voltak, sokáig beszéltek róla és én évtizedek után sem tudtam elfelejteni. Persze a többiek is kitűnők, nagyon ambiciózusak, érzik, hogy ezzel az újszerű dologgal komoly sikereket érhetnek el.

Hétfőn este jelmezes főpróba volt, világitással, teljes fölszereléssel. A harang, az orgona nyitott regiszterekkel, a gótikus ablakok hirtelen kivilágítása, a zengő, vidám élet a templom tövében, a Halál szava: megrendítő. Háromezer néző számára van hely és négy-öt előadásra számít a direktió. Pedig jó idő esetén többször kell adni, az bizonyos. Mert a vidék városából és falvaiból is fel fognak rándulni és Kolozsváron mindenki bizonyára látni akarja a Valakit.

(sz. i.)

SPORT

3000 ember nézte végig az MTK uszó- és vízpológárdájának kolozsvári vendégszereplését

Szép fejlődést mutatnak fel a kolozsvári uszók

Cluj-Kolozsvár, aug. 29. Szombaton és vasárnap vendégszerepelt ez idén másodszor a kolozsvári uszóstadionban az MTK világhírű poló és uszógárdája. A verseny nagyszámú nézőközönség jelenlétében zajlott le és az a magyar polózók hatalmas fölényéről tett tanúságot. A kolozsvári uszók a nemzetközi számokban is szépen megállták a helyüket. Figyelemreméltó a KAC fiatal uszójának, Dózsának a 100 méteres ifjúsági gyorsuszásban elért 1 p. 16 mp-es eredménye és az alig 16 éves fiúnak műugrása is kellő tréning mellett nagy fejlődőképességet ígérnek. Pasca-Rusznak a 100 méteres szenior gyorsuszásban elért 1 p. 12.4-es ideje csak két tizedmásodperccel marad az országos rekord mögött. Az Universitatea 4x200 as stafétája pedig 11 p. 38.8-as idejével új román rekordot állított fel.

A Haggibbor hölgy uszói közül Rosenfeld és a szép stílusú Farkas Edit jogosítanak nagy reményekre.

200 méter: 1. Rajki MTK 2:40.6, 2. Ziegler U 2:45.8, 3. Orosz U.

100 m. hát: 1. Hódi MTK 1:25, 2. Dózs KAC 1:33.4.

4x200 m. staféta: 1. MTK (Brandy, Rajki, Hódi, Szabó) 11:13, 2. Universitatea 11:38.8 mp. Román rekord.

Vízpoló: MTK—Universitatea 18:1 (9:0). Brandy 9, Rajki 6, Hódi 2, Szabó 1 gólt dobott. A kolozsváriak vígszögölját Kovács szerezte.

50 m. leány gyorsuszás: 1. Davida U. 54.6 mp. 2. Vlad U. 55 mp. 3. Farkas 55.6 mp.

200 m. mell. szenior: 1. Aranyosi U. 3 p. 16 mp. 2. Kovács U. 3 p. 16.6 mp.

100 m. ifj. gyors: 1. Dózs KAC 1 p. 16 mp. 2. Hartig U. 3. Szilágyi U.

100 m. gyors nemzetközi: 1. Brandy MTK 1 p. 07 mp. 2. Russu Pasca U. 1 p. 12.4 mp.

100 m. női gyorsuszás: 1. Bucur Rom 1 p. 40.6 mp. 2. Tamásy U. 3. Orosz U.

3x100 m. ifj. vegyesstaféta: U—KAC komb. 4 p. 40.8 mp.

1500 m. gyorsuszás: 1. Ziegler U. 25 p. 12 mp. 2. Vancea U. 25 p. 50 mp. Szabó MTK feladta. Ziegler könynyen nyert, gyenge idővel.

3x100 m. vegyesstaféta: 1. MTK (Rajky, Hódy, Brandy) 4 p. 11.6 mp. 2. Universitatea.

Műugrás: 1. Nagy Károly MTK. 2. Hankó U. 3. Török U. 4. Dózs KAC.

Vízpoló: MTK—Universitatea 16:4. Az MTK fáradt, az U viszont feljavult. A gólokat Brandy 9, Rajky 6 és Hódy

KÖZGAZDASÁG

Kanada tul fog adni tavalyi és idei buzakészletén

Newyork, aug. 29. Kanada új buza-termése 400—450 ezer bushel. A régi készletek mennyisége 100 ezer bushelre rug.

Az ottawai konferencián angol részről nyújtott új kedvezmények a kanadai export tekintetében kedvező helyzetet teremtettek. Montrealban új ki-

viteli hivatal fog alakulni, amely úgy a régi készletek, mint az új termés exportelosztása felől dönteni fog. Az egy-egy vezetés folytatán az angliai piacon könnyebben fognak dolgozni és a kedvezményeket a legteljesebb mértékben ki fogják tudni használni.

Konverzió Lengyelországban. Varsóból jelentik: A 300 hektár, meghaladó eladódott birtokokat parcellázás útján tehermentesíteni fogják. A kormány intézkedést aziránt is, hogy az öt hektárnál kisebb birtokok tulajtonosainak fizetési terminusait a jövő évi aratásig kitolják. A végrehajtások is szünetelni fognak ez időpontig.

MAKSAY A.
Villany- és vízvezeték-szerelési
vállalat Cluj, P. M. Viteazul
(Széchenyi-tér) 10.

Mindennemű szerelési munkát a legúj-
tányosabban vállal Terveket és áraján-
latokat díjmentesen készít.

A gyapottőzsdén megkészszerződtek az árak. Newyorkból jelentik: A gyapot-tőzsdén az eszszakamerikai árak egy hónap alatt csaknem megkészszerződtek. A gyapot jegyzése most 8.65 dollár. Az újabb ugrásszerű emelkedés folytán az amerikai értékpiacon is folytatódott a hosszmozgalom.

**Szeptember elején meg-
jelenik:**

MICHEL—WELT-KATALOG 1933 (in 1 Band)	Lei: 270
mit Register	330
MICHEL—WELT-KATALOG 1933 (in 2 Bänden)	310
mit Register	370

Még ma rendelje meg LEPAGE-nál Cluj.
Postán utánvétellel. Beküldve franco.

PAPLAN

„STEAL”

Gloth, fehér háttal
fehér vattával **Lei 325**

Gloth, gloth háttal
prima fehér vattával **Lei 490**

Selyem, gloth háttal
prima fehér vattával **Lei 880**

Selyem, paplan és vászonáruház
CLUJ, Calea Regele Ferdinand No. 9.

A romániai kivándorlók több mint ötvenszázaléka zsidó

És ötvenkétszázaléka erdélyi. 1931-ben hatvanszázalékkal több ember tért vissza Északamerikából, mint amennyi kiment

1931-ben 260 román állampolgár vándorolt ki Palesztinába és csak kilencen tértek vissza Romániába

Cluj-Kolozsvár, augusztus 29. (Az Uj Kelet tud.) Rendkívül érdekes statisztika került a munkaügyi vezérfelügyelőség útján nyilvánosságra, mely a Romániába jövő és a Romániából távozó ipari- és szellemi munkások számát ismerteti és osztályozza nemzetiség szerint. A statisztika megdöbbentően mutat rá arra, hogy a ország nemzetiségei közül melyik az, melynek a nyomásztó gazdasági viszonyok elől az országból menekülnie kell. Ez a statisztika a romániai zsidóság szo moru gazdasági elhelyezkedéséről is tanus kodik, mert ez az egészségtelen gazda sági elhelyezkedés lehet csak oka annak, hogy

a kivándorlóknak több mint ötven százalékát teszik ki a zsidók és csak a másik fele jut az országban élő többi nemzetiségekre.

Másrészt azt is megmutatja a statisztika, hogy melyik országrészben érik ma gukat legnyomorúságosabbaknak az em berek és ez az országrész Erdély, ahon nan az elmúlt évben kivándorolt lakos ságnak több, mint a fele reklutalódik.

Erdély vezet a kivándorlásban

A munkaügyi minisztérium által kibo esztott statisztika szerint 1931-ben 2969 kivándorlási kérelmet nyújtottak be, ame lyek közül 2659-et engedélyeztek. A ki vándorlók száma az előző évvel szemben nagymértékben csökkent, mert 1930-ban a kivándorlók száma 12.301-re emelke dett. Országrészek szerint a 2569 kiván dorlóból erdélyi volt 1347 (1930-ban 6293), 770 Beszarábiából, 230 Bukoviná ból és 222 a régi királyságból. Megállá pitja a statisztika, hogy 1931-ben 2690 ember hagyta el az ország területét, akik közül 1816 utlevéltulajdonos — s 874 kí sőrő, tehát feleség és gyermek.

A nemzetiségi statisztika

A 2690 kivándorló közül 1463 zsidó, 475 német, 282 magyar, 243 román, 75 ukrán, 53 szerb, 32 orosz, 31 török, 14 különböző nemzetiségű, 13 bulgár és 9 lengyel. A kivándorlók korát illetően a statisztika megállapítja, hogy a kivándorlók ötven százalékának életkora huszonötötől ötven öt évig terjed, a huszonöt éven aluliak huszonöt százalékot és az ötvenöt éven felüliek újabb huszonöt százalékot tesz nek ki.

Az amerikai igéretföld

Mesterség szerint a kivándorlók a kö vetkezőképen oszlanak meg: 1009 háztar tásbeli nő, 715 mesterség nélküli, 325 földmunkás, 267 ipari szakmunkás, 261 szabadfoglalkozású, 84 ipari munkás és 20 tisztviselő. Viszont a kivándorlások utirányát illetően a statisztika szerint még mindig Amerikát tekintik az euró paiak az igéret földjének, mert a kiván dorlási kéresek nagyrészt Észak- és Dél-amerikába igyekvő román állampolgárok nyújtották be. A kivándorlók közül 675 ember ment Északamerikába, 621 délame rikai államokba, 456 Uruguayba, 281 Ar gentinába, 260 Palesztinába, 172 Brazi liába, 86 Franciaországba, 47 különböző európai országokba, 37 Chillebe, 14 Ku bába, 13 Venezuelába, 12 Kolumbiába, 11 Peruba, 3 Egyiptomba, 2 Ausztráliába, 1 Indiába és 1 Marokkóba.

Érdekes a statisztikának az a része is, amely a Romániába való visszaköltözé sekről számol be. Ezeknek a száma 2627, szemben a múlt évvel, amikor 3596 em ber vándorolt vissza, tehát 869 lélekkel több, mint 1931-ben. A visszavándorlók statisztikája szerint 1931-ben visszaván dorolt Romániába 759 német, 710 román, 418 zsidó, 401 magyar, 112 szerb, 89 uk rán, 75 bulgár, 54 orosz, 4 lengyel és négy különböző nemzetiségű. A visszaván dorlók közül 70 százalékot a 25-től 50 évig terjedő életkorú emberek tesznek ki, 25 éven alul 13 százalék, 55-ön felül pedig 17 százalékot. Mesterség szerint a statisztika következőképpen alakul: 651 háztartásbeli nő, 538 ipari szakmunkás, 434 ipari munkás, 374 mesterség nélküli, 362 földmunkás, 242 szabadfoglalkozású és 26 tisztviselő.

Honnan jönnek vissza az emberek?

Az országok szerint a visszavándorlók statisztikája a következő:

1556-on jöttek vissza az Egyesült Államokból,

295 Braziliából, 220 különböző európai államokból, 169 Argentínából, 127 Kana dából, 116 délamerikai államokból, 75 Uruguayból, 24 Venezuelából, 10 Peruból, 9 Palesztinából, 7 Kolumbiából, 6 Chille ből, 5 Afrikából, 4 Kubából, 2 Mexikó ből, 1 Perziából és 1 Ausztráliából. 1931-ben tehát a kivándorlók száma 2690, a visszavándorlók száma 2627 volt, ug y, hogy ez a mérleg Romániára nézve 83 lélekszámmal passzív.

A statisztikának érdekes tanulságai vannak. A kivándorlások 1931-ben 20 szá zalékára csökkentek az előző évi kiván dorlásoknak, ami azt mutatja, hogy a világháború miatt a román állampolgárok nem merik elhagyni az országhatárokat. Érdekes, hogy

az Egyesült Államokba 1931-ben 675-ön kértek kivándorlási engedélyt, míg ugyanebben az évben az Egye sült Államokból 1556-on jöttek vissza, tehát mintegy 60 százalékkal többben, mint ahányan kivándoroltak.

Palesztinába 260 ember vándorolt ki, míg a visszatértek száma ezzel szemben csak 9, ami a palesztinai gazdasági viszonyok örvedetes fejlődését igazolja.

A statisztika további számai szerint 1931-ben az ország területére beutazott idegen állampolgárok száma 5160, míg 1930-ban 6070 volt.

A bevándorlók 59 százaléka bolgár ker tészmunkás, utánuk sorrendben Ausztria, Jugoszlávia, Csehszlovákia, Olaszország, Lengyelország, Németország és Magyar ország következik. A beutazó idegen ál lampolgárok mesterség szerint: 298 föld mükés, 589 szabadfoglalkozású, 523 szak munkás, 542 háztartásbeli alkalmazott, 300 tisztviselő, 130 ipari munkás és 93 mesterségnélküli.

A statisztika számai rámutatnak arra hogy Románia az utóbbi években csök kentette a bevándorlási lehetőséget, ami a munkaügyi minisztériumnak azirányu intézkedésére mutat, hogy minél kevesebb ipari munkást hozzanak külföldről a belföldi munkanélküliség csökkentése cél jából. Az 1931-es statisztika valószínűleg ugy a bel-, mint a kivándorlást illetően újabb csökkenést fog mutatni.

A külföldi tőkésék harcolták ki a konverziós törvényjavaslat új szövegét

Miért haragszik Mironescu? Szeptember 26-án foglalkozik a Népszövetség Románia helyzetével

Bucuresti-Bukarest, augusztus 29. (Az Uj Kelet tud.) A konverziós javaslatot kedden terjesztik a kamara elé. A Dimi neata szerint a javaslat jelenlegi megszö vegezésében a külföldi tőke bukaresti képviselőinek is jelentékeny szerepe van. A javaslatra nyilvános vita vár a parla mentben. A liberálisok egyetértének a konverzió megszorításával. — de miután tudják, hogy a kormány amugy sem fog ja meghallgatni őket, zajos ellenzékét fognak csinálni a javaslatnak. A lupis ták, valamint Argetoianu és Goga hívei a legélesebb harcra vannak elhatározva a javaslat ellen.

A kormánypárton belül sem teljes az

egység ebben a kérdésben. Nem érdekte len a története annak, hogy jött létre a kulisszák mögött a javaslat jelenlegi végleges formája. Mironescu pénzügyi niszter két héttel ezelőtt készítette el ja vaslattervezetét, amelyet tanulmányozás végett egy interminiszteriális bizottság nak adtak ki. Ez a bizottság közel egy hé tig vitatkozott, anélkül, hogy előrehaladt volna a munkájában. Mironescut bántot ta a kérdés, panasszal fordult Manjuhoz akitől azt kérte, hogy az interminiszte riális bizottság adja át az ügyet a párt vezetőséghez. Végül is három pártvezet ősi ülés és két minisztertanács után ke rült sor a javaslat végleges megszavazá

sára. Mironescut mélyen bántotta a do log és ezért azt kérte, hogy a jövőben minisztertanácsnak ne, csak a pártvezet ő sének legyen beleszólása az ő javasl taiba.

Genf, augusztus 29. Szeptember 26-án ül össze a Népszövetség tanácsa, amely Románia pénzügyi helyzetével is fog foglalkozni a román kormány ismeretes memorandumja és a szakértők jelentése alapján.

Előzőleg szeptember 12-én a hadügyi albizottság ül össze, amely előtt ismer tetni fogják Románia hadügyi költségve tését. A bizottság elnöke Savel Radulescu külügyi osztályfőnök.

Temesváron is zászlót bontott a Romániai Békeliga

Román és kisebbségi intellektuelek békemanifesztációja egy temesvári népgyűlésen

Tjisoara-Temesvár, augusztus 29. (Az Uj Kelet tud.) Vasárnap ült össze Am sterdamban az antimilitarista világkon gresszus, amellyel párhuzamosan Európa nagyobb városaiban hasonló szellemű né p gyűléseket tartottak. A Temesváron több ezer főnyi közönség érdeklődése mellett megtartott népgyűlésen a város és kör nyékének legkiválóbb reprezentánsai de monstráltak a béke mellett.

A román nép el van telve a béke yágyától

Udrea Joan lapszerkesztő megnyitójá ban a pacifista érzelmű román nép ne vében mélyen elítéli azokat, akik a né p közötti gyűlöletet és egyenetlenke dést szítják.

—A román nép,— mondotta beszédé ben — el van telve a béke gondolatától és ezért elérkezettnek látja az időt, hogy a legkíméletlenebb harcot proklamálja a népek közötti gyűlölet és a háborus gon dolat propagálói ellen. Ezután felolvassa a Romániai Békeliga manifestumát, melyben az ország legkiválóbb koponyái szallanak sikra a béke gondolata mel lett. Rámutat ez a manifestum arra a veszedelemre, hogy a háborus eszme pro pagáló Románia mindenkorai kormányait is mindenáron a maguk reakciós törekvé seinek akarják megnyerni.

A világbéke három biztosítéka

Biró Géza Romain Rollandnak béke-

szózatát olvasta fel, majd Christescu pro fesszor emelkedik szólásra. Beszédében ismerteti az eddigi háborúk indító okait, az ugynevezett „hazafias atmoszféra“ megteremtését. A rutul félrevezetett tö megek csak akkor eszmélnek fel, amikor már viselni kénytelenek a háboru kon zekvenciáit. Három tételt állít fel, mely ek biztosítják a béke eszményének gya korlati realizálását:

1. A nemzeti ellentéteknek bel- és kül földi viszonylatokban való eliminálása;

2. az Európai Egyesült Államok eszmé jének propagálása és végül:

3. A népek gazdasági és politikai dif ferenciájának a béke szellemében való áthidalása.

Dr. Mühle temesvári orvos kifejti, hogy nem elég a háboru előkészítésében ré szt nem venni. Fel kell rázni tétlensé gükből a százmilliókat. Meg kell szervez ni azt a hatalmas egységet, mely eredm nyesen veheti fel a küzdelmet azzal a pár ezernyi kis csoporttal, amely már most alkuszik az ágyutölteket képező töme gek bőrére.

Akik nincsenek jelen a gyűlésen

Franyó Zoltán, lapszerkesztő és író a következő szónok: — Nemcsak önmagukhoz intézem szava imat, akik valójában itt vannak, hanem

azokhoz is, akik ma láthatatlan formá ban jelentek ebben a teremben meg: a harcok mezején elhullott több, mint 8 millió hősközhöz. Ezek is itt vannak most velünk és háboruellenes tiltakozá sunkban az ő néma szavuk is felkiált az örökbékéért. Ennek a nyolcmillió hősnek a tragédiáját Frank Leonhard kiváló német író írta meg. Méreletet állított fel s ebben kimutatta, hogy ha a nyolcmillió hősi halott levágot koponyáit bevagoni roznák, akkor egy olyan hosszú vonatra volna szükség, melynek mozdonya már Münchenben van, de utolsó vagonja még mindig nem gördült ki Berlinből.

Miután gazdasági szempontból világít ja meg a háborus veszedelmet, javasol ja a Romániai Békeliga bánsági tagozatá nak megalakulását. Egyben proponálja annak kimondását, hogy a megalakulan dó Liga mindent el fog követni az Am sterdamban hozandó határozatok gyakor lati keresztülvitelére.

Több más felszólalás után Simonisz Henrik javasolja egy anyaggyűlés össze hívását, hogy így a Bánság asszonyai is belekapcsolódjanak a mozgalomba.

Miután Christescu professzor elnökle tével megválasztották a Liga ideiglenes vezetőségét, az impozáns népgyűlés lel kes hangulatban ért véget.

— Maeterlinck 70 éves. Brüsszelből je lentik: Maurice Maeterlinck író ma tölti be 70-ik életévét.

— Rosenblatt Rózi dési hangversenye. Rosneblatt Rózi, a kivételes talentumu alténekesnő, aki nemrégiben óriási érde k lődés mellett rendezte meg kolozsvári hangversenyét, Désen, szeptember 3-án a prefektura disztermében hangversenyt rendez, melyet Boskovits Sándor, a ki váló zongoraművész kísér. A hangver seny iránt Dés közönségében általános az érdeklődés.

Szenzáció Kolozsváron!

KAY WHITT

A Szinkör Mozgóban!

Első föllépése: penteken, szept. 2-án fel 8-kor és fél 10-kor

Szférák zenéje a berlini rádiókiállításon

Érdekes technikai újítások. Stagnál a távolbalítás. Ujdonságok a rádióamatőr számára

Berlin, augusztus 29. A kilencedik német rádiókiállítás megnyitása után egy órával és ötvennyolc perccel megszólalnak a kiállítás területén elhelyezett hangszórók:

— Achtung! Achtung! A tizenkétezeredik látogató most lépte át a kiállítás küszöbét.

A kiáramló óriási csarnokok teteje izzik a hőségtől. Harmincöt és fél celsius árnyékban. És a város minden részéből dőlnek a látogatók. Százegres tömeg az utcákon, izzadó, sóhajtó, káromkodó emberek, akik mind a kiállításra igyekeznek. Nem törődnek a kánikulával.

Ma nincs meleg és nincs gazdasági krízis: megnyitott a rádiókiállítás.

Technikai korszakban élünk és a rádió a „mama kedvence”.

Az éter-zene

A Heinrich-Hertz-intézet kiállítási pavillonja előtt életveszélyes a tolongás. A tömegek érdeklődés elsősorban az itt kiállított ujdonságokra irányul. A kiállítás szenzációja: a „Theremin” és a „Trautonium”.

A Theremin... egy fa szekrénye, amiből körülbelül fél méter magas fémpálcák áll ki. Néhány skála és fogantyú, mint minden jobb elektromos műszeren. A szekrényre előtt egy zenész áll és jobb kezével könnyedén közeledik, vagy távolodik a készülékhez. Minél jobban közeledik, annál magasabb hangot ad a hang szer — és micsoda különös, tiszta, felejtethetetlenül szép hangot! „A szférák zenéje”...

Az éter-zenét egy orosz mérnök, Theremin találta fel és mutatta be — mint az Uj Kelet megírta — néhány év előtt egy fizikusokból és zenészekből álló közönségnek. Az orosz találmányt a németek tökéletesítették és gyakorlatilag használható formába öntötték. Most aztán majd piacra kerül, mint a közönséges rádiókészülék kiegészítő része. Minthogy nem drága és minthogy minden különösebb zenei előtanulmány nélkül is könnyen játszhatók rajta bárki, akinek normális hallása van, nem nehéz megjósolni, hogy hamarosan széles körökben el fog terjedni.

A Trautonium... a korlátlan lehetőségek hangszere. Egyesíti magában minden más hangszer színét, utánozni lehet rajta a hegedűt, esellót, fuvolát, szaxszofont, orgonát és a többi. S ami még fontosabb: új és érdekes saját hangszíneket is produkál. A Telefunken már megkezdte a gyártását, de az ára egyelőre olyan magas, hogy a nagyközönség számára nem jön tekintetbe.

A különböző távolbalító-készülék bemutatását nyugodtan elhagyhatta volna a kiállítás. Lehet, hogy a tudomány felmutat bizonyos haladást ezen a téren, de azt látja, hogy a távolbalító készülékek minden nagyhangú reklám ellenére éppoly tökéletlenek, mint a legutolsó viszont látás alkalmával voltak.

A szakemberek szerint a háladási igen jelentős. Lehet, de a céltől még messze vagyunk. S éppen ezért a feltalálók okosabban tennék, ha laboratóriumuk magányában szép esőndben tovább dolgoznának minden tam-tam nélkül és csak akkor lépnének a nyilvánosság elé, ha már sikerült az olesó, mindenki számára megszerzhető és inkább többé, mint kevésbé megbízható távolbalító-készüléket előállítani.

Zörejkipcsolás és egyéb technika
Előadások egész sorozata oktatja ki a közönséget arra, hogy hogyan lehet a zavaró zörejek ellen védekezni. A szomszédság különböző porszívó, hajszárító, vasaló és egyéb elektromos készülékei ellen, amelyek a villanyhálózatba kapcsolva zavarják a rádió vételét, a védekezés rendkívül meglehetősen egyszerű. Egy villanyos porszívó zörejtelenítése harminchat lejté kerül.

Uj antennák láthatók a kiállításon, amelyek az értékes antenna-energiákból aránylag keveset fogyasztanak.

Az ugynevezett rádió-amatőrök a sárga földig levásárolhatják magukat az alkatrész-árusítóhelyeken. Kapható minden, amit csak szemük-szájuk megkíván. Volt idő, amikor a rádió-amatőrök jobb készülékeket barkácsoltak össze maguknak, mint amilyeneket az ipar előállított. Az ipar már rég kilépett a gyerekeikből s ma viszont olyan alkatrészeket kínál az amatőröknek, hogy azok segítségével min

den nehézség nélkül házilag megépíthetik akár a legtökéletesebb superhet-eket is. (Igaz, hogy készen mindent sokkal olcsóbban lehet kapni, de hát a minden felnőtten titokban benne rejtőző gyerek játsszani akar...)

A tudomány-szomjas elemek számára előadások és modellek ismertetik a rádió leadás technikáját.

Egyik külön terebben hangosfilmeket mutatnak be a rádió fejlődéséről és működéséről. Némelyik — így például a hajórádiót ismertető film — nagyon érdekes és jó.

A rádió-statisztikák mind nagyon szépek és mind nagyon unalmasak. Ez azonban a statisztikák közös sorsa.

Operák a futószallagon

Uj találmány, ha nem is a rádió, hanem a testvérszakkában, a gramofoniparban. A legtöbb híres opera már teljesen fel van véve gramofonlemezekre, de eddig nem lehetett őket egyfolytában lejátszani, mert minden lemez után szünetet kellett tartani a lemez kicserélése céljából. Most egy készülék kiküszöböli ezt a hibát, amennyiben automatikusan cseréli ki a lemezeket és kapcsolja be a folytatást. Nagyszerű dolog, de egyelőre túl komplikált, több óramű és több korong szükséges hozzá, azonkívül minden lemezből két darab. Szóval drága multság... de akinek pénze van, tessék!

Jégbehűtött sör

Ez már nem tartozik a technika csodáihoz, de annál nagyobb ritkaság Berlinben: a kiállítási vendéglőben kitünő jégbehűtött sört kapni. Az erdélyi olvasó, aki tudja, hogy Németország a sör hazája, csóválni fogja erre a fejét, hogy hát mi nevezetes van azon, hogy egy berlini vendéglőben hidegen szolgálják fel a sört. Nálunk minden jobb vendéglőben természetes és magától értetődő,

SZÍNHÁZ-FILM MŰVÉSZET

Szinkór-Mozgó műsora

Kedd d. u. fél 4, fél 6, fél 8 és este fél 10 órakor:
Szerda d. u. fél 4, fél 6, fél 8 és este fél 10 órakor:
Premiér! Istenek fia. Grandiózus hangos kínai történet 10 felvonásban, a főszerepekben: Richard Barthelme és Constance Bennet, Miky Maus kísérelő műsor. Helyárak: 10, 20 és 30 lej.

AZ OPERA-MOZGÓ MŰSORA

Augusztus hó 29., 30. és 31-én, hétfő, kedd és szerdán Postásfü és a huga. Főszereplők: Anny Ondra, Vlasta Burian.

RÁDIÓ MŰSOR

Kedd, augusztus 30.

Bukarest. 7.45: Székely István dalestje. Budapest. 9.15: Hangv. 12.05: Hangv. 4: Grammfónhangv. 5.60: A magyar irodalom vallomása. 6: Postászenekar hangversenye. 7.20: Ujság és könyv címen előadás. 8: Hangverseny, Utána időjárás, majd cigányzene.

Bécs. 8.10: Szimf. hangv. Berlin. 7.10: Német dalok. Frankfurt. 5: Szór. zene. Stuttgart. 7.50: Filharmónikus hangv. Varsó. 9: Mendelsohn: Hegedűverseny, Schubert: Rosamunda nyitány. 10: Táncczene. Milánó. 7.30: Grammfón. Róma. 8.45: Kamarazene. Prága. 7.30: Verdi: Aida c. operája. Pozsony. 6.20: Cselló.

Homokképződés

A Lythiasis elnevezés alatt az orvosok azon kóros folyamatokat értik, amik a köztudatban kövek vagy homok neve alatt szerepelnek.

Ezeknek az a jellegzetes tulajdonságuk, hogy mint oldhatatlan árványsók, a vérizom útján, szövetünk különböző részein kicsapódnak és különböző alakban (homok, mogyoró, söt diónagyságu kő) lerakódnak.

Ezen kicsapódás vagy a vesék tájékán (lythiasisurialis), vagy a májban (lythiasis hipotica vagy biliaris), vagy a húgyhólyagban történhetik.

A kicsapódott só vagy húgysavból és urátokból (lythiasis urica), vagy oxálsavból és oxalátokból (lythiasis oxalica), vagy foszforsavból és foszfátokból (lythiasis phosphatica), de legtöbbször ezek keverékéből tevődnek össze. Ezekhez járulnak még hámsajt töredékek, elhalt sejtek és néha élő baktériumok.

A leggyakoribb azonban a Lythiasis urica (75%). Ezek a legfájdalmasabbak is egyuttal, ami a vesék élettani szerepével van kapcsolatban; lévén szervezetünk mérlegleszűrő és eltávolító szerve.

Magától érthető, hogy abban az esetben, ha a vesék tele vannak homokkal, a mérgek nem tudnak eltávolodni szervezetünkől, úgyhogy az elégtelen vagy hibás emésztési maradékok a vérbe visszajutnak és azt mérgezzék.

Továbbá el sem képzelhető, hogy a kemény, formátlan, fagyos kristályok ne idéznének elő az érzékeny szövetekben szakadásokat és mindennemű sérüléseket, amelyek következtében duzzadások, gyulladások, zsugorodások és csökevényesedések lépnek fel.

Bármi is legyen a vese Lythiasis oka, ami meglehetősen nagyszámu (örökös), táplálék vagy vizeleterjedés, túlbő husevés, vagy fűszerezett táplálékok, hűlés, túlhajtott szellemi vagy testi munka, stb. stb.) mindig emésztési renyheséggel jár együtt. — Rokonságban áll a rheumával, csuzzal, cukorbetegséggel, érelmeszesedéssel, excémával, asthmával, stb., mivel ezen betegségeknek is mindig megtaláljuk a húgysav nagyfokú fölös képződését. Ha a húgysavat szervezetünkől eltávolítjuk, megelőzzük vagy megszüntetjük a Lythiasis uralist.

És valóban az összes klasszikus és laikus gyógyító-eljárások, amiket a Lythiasis megszüntetésére kidolgoztak, szintén ezt a célt akarják elérni. Többé-kevésbé szigorú diéta, a vesék átöblítése, vértisztítók segítségével, húgysavhajtók, ásványvizek, mind a húgysav feloldását eltávolítását célozzák.

S miért ne részesíthetnénk előnyben az „Urodonal“-t, ami a húgysavat és ennek származékát úgy oldja, mint a meleg víz a cukrot. És egyben teljesen ártalmatlan, még ha nagy adagban is szedjük. Végül kiváló húgyhajtó és lehetővé teszi, hogy az év bármelyik szakában házi ásványkurát tarthassunk.

A kérdés megoldása kézen fekszik.

hogy a sört hidegen szolgálják föl. Berlinben azonban a sör csak mint langyos lötyty ismeretes, legalább is a meleg napokon. A kiállítási vendéglő dicséretes kivétel. Bizonyára egy feltaláló bérelt. Feltalálta a jégbehűtött sört. Nagyobb kunaszt volt ezt Berlinben feltalálni, mint a távolbalítást.

APRÓHIRDETESEK

Egyszeri közlésnél egy szó 3 lej, vastagabb betűvel 6 lej. Legkisebb apróhirdetés 30 lej. Állástkeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelíges levelet csak úgy továbbítunk, ha portóbélyeg mellékelve van.

„UNICUM”

borotválógépek minősége felülmúlhatatlan és felér a legdrágábbakkal, mégis le szállítottam azok árát

6 leire

darabonként

„Unicum” Kun Cluj, C. Victoriei 2.

Veszek ócska férfiruhát bármilyen állapotban. Brassai u. 2., jobbra 2. ajtó.

Teljes ellátást keres izr. bölcsészettan-hallgató 1—2 gyermek tanítása ellenében. Értekezni a Newyork portásánál.

3 szoba és mellékhelyiségekből álló modern, komfortos lakás azonnalra kiadó. Nationala Biztosító, Regina Maria 6.

2 x 3 szobás összkomfortos modern lakást keresünk lehetőleg egy épületben. „Jól fizetünk” jelígre a kiadóba.

Keressék 3 szobás komfortos lakást külön telken, belvároshoz közel. Cim a kiadóban.

Szép kivitelű hálóberendezések olcsón eladó. Nagyszamos ucca 10. Asztalosműhely.

Temesvári ortodox család elfogad teljes ellátásra 12 éven felüli jobb zsidó diákok. Megkereséseket: Fried, Timisoara Stefania ucca 11.

Imaszék, férfi és női, a cluji ort. zsidó nagytemplomban elsőrangú helyen eladó, esetleg nagyünnepre bérbeadó. Cim a kiadóban.

Kiadó különbejáratu butorozott szoba teljes ort. kóser ellátással. Heltai u. 2.

Belvárosban átadó olcsón egy szoba konyha, fürdőszoba szept. 15-re. Dr. Sternnél, Árpád ut 15., I. emelet.

Sürgösen eladó 4 szoba-konyhás ház nagy telekkel Munkás u. 51 alatt. Értekezni: Magyar ucca 50. Házmeztérnél.

Akar-e Ön művészi blondel rámát,

gobelinnek, festmények, stb., továbbá függönytartót olcsón beszerezni?

Okvetlenül keresse fel

„ROMEOT”

Ugyanott olcsón művészi festmények kaphatók. Cluj, Bolyai u. 2. Bresan kalapos mellett.

HIREK

— Továbbra is meleg, de felhősebb időjárás várható. Budapestről jelentik: A Meteorológiai Intézet időjárásrognóziája szerint továbbra is meleg, de főként északon és nyugaton felhősebb időjárás várható.

— Korlátozzák a Franciaországban élő külföldi munkások alkalmaztatását. Párizsból jelentik: A munkanélküliség enyhítése érdekében korlátozni készülnek a külföldi idénymunkások franciaországi alkalmaztatását.

— Kínaiak megtámadták a mukdeni japán rádióadóállomást. Londonból jelentik: Mukden külvárosában a kínaiak támadásokat intéztek a japán rádióállomás és a fegyverraktárak környéke ellen. A japán főparancsnokság a nagy tömegben felépített kínaiak ellen harcba küldötte a riadóközbiztonságba helyezett tábori csendőrséget és a katonai rendőrséget is.

— Az egyiptomi miniszterelnök Bécsben és Budapesten. Bécsből jelentik: Sidki pasa egyiptomi miniszterelnök reggel kíséretével Bécsbe érkezett s a keleti pályaudvarról a magyar kormány által rendelkezésére bocsátott termeszkocsiban folytatta útját Budapestre, ahova a délutáni órákban megérkezett.

— Anyagi gondjai miatt öngyilkos lett egy fiatal gyógyszerész. Különös öngyilkosság történt tegnap este az állomás téri Exselciór szállóban. A délutáni órákban egy feltűnően csinos fiatal hölgy jött a szállodába és szobát kért és Medveszky Olga temesvári gyógyszerésznőnek írta be magát a vendékönyvbe. Medveszky Olga bezárkózott a szobájába és egész nap nem jött le onnan. Este a szálloda személyzete rosszat sejtve feltörte az ajtót és holtan találta a fiatal nőt. A nyomozás kiderítette, hogy Medveszky Olga kokainnal mérgezte meg magát. Egyébként a gyógyszerész kolozvári származású és mindeztől megtagadta. Most hazajött Kolozsvárra, hogy beiratkozzon az egyetemre, de a nehéz anyagi viszonyok miatt nem tudta tovább folytatni a tanulmányait. E fölötti elkeseredésében lett öngyilkos.

Tíz évi budapesti működés után, ahol szalonomat a legelőkelőbb hölgyközönség frekvenciáit, nőruhásalonomat szombat estején megnyitottam, Cluj, Str. Berthelot 6. (Eötvös ucca), ahol a hölgyek mérsekelt áron juthatnak a lelegegységesebb és legutolsó divatszertartó toalettkészletekhez. Gábel Vilmosné.

— Az Erdélyi Kárpát Egyesület „Gyopár” turista csoportja szeptember hó 4-én, vasárnap autós és kerékpáros turát rendez a Dragan völgybe és Biharfüredre. A csoport é turáját régi gyakorolt és Bihar minden zugát ismerő vezetői: Györke Márton és Kary Sándor vezetik. Indulás vasárnap, 4-én reggel pont 4 óra kor a Máttyásház elöl. Részvételi díj tagoknak 100, vendégeknek 110 lej. Jelentkezni lehet az EKE Máttyásházi irodájában és a Szabó Jenő cégnél.

Beiratások. A Regele Ferdinand utj izraelita elemi iskolában és óvodában a beiratások szeptember 1-10-ig eszközölhetnek naponta délelőtt 9-12-ig és délután 4-7 óráig. Az iskola felhívja az érdekelteket szülőik figyelmébe, hogy gyermekeik beiratását ezen időpontban be kell eszközölni, mert azon túl nem áll módjában bárkit is beírni.

„Stea” selyem, paplan és vászonruhák Cluj, C. Regele Ferdinand 9. cégnek sikerült egy selyemgyárnál egy nagyobb tétel tisztaselymet, minden divatszabás és minőségben olcsón lekötni, mit a 85 lejes műselyem árához arányitva árusít.

— Lefényképezte magát a fényképező ruhájában és megszökött ruhástól együtt. A kolozvári rendőrség hétfőn délelőtt letartóztatta Weisz Adalbert munkanélkülit, aki egy évvel ezelőtt néhány ezer lejjel megkárosította Glasner Izsák Széchenyi téri fényképező. Weisz Adalbert mintegy évvel ezelőtt felkereste Glasnert és kérte, hogy fényképezze le őt. Miután Weisznak nem volt a felvételhez való rendes ruhája, Glasner kölcsönözött neki egy öltönyt a fényképezéshez. A fényképezés után Weisz elment a kölcsönkért öltönytől együtt és a rendőrségnek csak a mai napon sikerült őt elfogni. A délutáni folyamán valószínűleg átadják az ügyészségnek.

Teljesen megbénult az élet Rio de Janeiroban a brazilai forradalom miatt

Newyork, augusztus 29. Rio de Janeiroban még nem sikerült a felkelés híveinek mozgalmát leszerelni. A karhatalom és a forradalmárok között több elővárosban véres harcok folynak. A brazil főváros gazdasági élete csaknem teljesen megbénult. Az üzleteket ma sem nyitották ki s a taxi- és villamosközlekedés a belső városrészekben is szünetel. A fegyverroport állandósult. A helyzet napról-napra kritikusabbá válik.

— Tragikus haláleset Désen. Salamon Gizike, a dési zsidó ifjusági egyesület éveken át volt lelkes tagja szombat délután huszonegy éves korában elhunyt. Vasárnap délután temették az egész város osztatlan részvétele mellett. Paneth Jakab főrabbi meleg szavakkal búcsúztatta a nagy közszertetnek örvendő fiatal leányt.

— Halálozás. A napokban hunyt el 49 éves korában Bécsben, a Purkersdorfi szanatóriumban Winkler Simon nagyváradi kereskedő, aki egyik közismert tagja volt Nagyvárad zsidó társadalmának. Temetése Bécsben ment végbe. Nagyváradon óriási részvétet váltott ki korai halála.

— Halálozás. Molnár Hellmuth nagyváradi kereskedő édesanyja, Mózes Gersonné 70 éves korában elhunyt Galacon. Halálát kiterjedt rokonság gyászolja.

— A kamatellenes liga a városi adósok kényszerűvéghajtásának felfüggesztését kívánja. Bukarestből jelentik: A kamatellenes liga agitációját most a városi adósok kényszerűvéghajtásának felfüggesztésére is kiterjesztette. Tegnap a gyűlésen számos felszólalás hangzott el ebben az irányban és közelebről országos gyűlést akarnak tartani.

— A walesi herceg eljegyzi Ingrid svéd hercegnőt. Londonból jelentik: Stockholmban elterjedt hírek szerint a walesi herceg októberi skandináviai körutja során el fogja jegyezni Ingrid svéd hercegnőt, a svéd trónörökös egyetlen leányát. Az angol trón várományosa Stockholmot megelőzőleg Kopenhágában meg fogja nyitni az angol exportkiállítását.

Kolozsvár szenzációja!!

KAY WHITT

a Magyar Színházban szeptember 2-iki pénteki kezdettel este fél 8 és fél 10 órakor.

— A kolozvári Palesztinahivatal közleménye. A SMR (Serviciul Maritim Roman) Dacia nevű hajója ismét beállította a Constanza—Palesztina közötti hajóforgalomba. A Dacia nevű hajó havonként kétszer indul ezentul Constanca-ból Palesztinába, és pedig minden második csütörtökön. A „Dacia” két útvonalon fog közlekedni: a legközelebbi szeptember hó 8-án, csütörtökön Constanca—Sztambul, Pireus—Beiruth—Haifa vonalon megy s érkezik Haifába 16-án, csütörtökön. A legközelebbi ezután szeptember hó 22-én, szintén csütörtökön indul a Dacia és pedig a Constanca—Sztambul, Pireus, Alexandria, Haifa vonalon s ugyancsak 8-ik napon érkezik, tehát 29-én Haifába. Hajójegyek árai: I. osztály 12.000 lej, II. osztály 9.000 lej, III. osztály 4.000 lej, IV. osztály 2.700 lej, a harmadik és negyedik osztályon koszt nélkül, a koszt díja e két osztályon külön 120 lej naponta. E díjakból október hó 15-ig 20 százalékos kedvezmény van. Nagyobb transzport esetén nagyobb engedmény van. Ilyen nagy transzport szeptember hó 22-én fog indulni Constanca-ból. Ezen kívül tovább közlekedik az SMR „Romania” nevű hajója, szintén minden második héten Constanca—Alexandria között, menetidő 4 nap. Onnan vonaton Jeruzsálem 10 óra. — Szeptember hó 10-én indul a constanzai kikötőből a régi Fabre Line (francia) társaság „Sinaja” nevű hajója, Jaffába, III. osztály jegy ára kosztal együtt 3700 lej. IV. osztály jegy ára 3000 lej kosztal együtt. Figyelmeztetjük mindazokat, akik „Ham-laca”-kat kaptak, hogy csak szeptember hónapban kaphatnak vizumot, azontul a csertifikát érvénytelenné válik.

— Michelin gyáros fia repülőgéppel lezuhant és szörnyethalt. Párizsból jelentik: Clermond-Ferrande repülőterén Michelin gyáros fia géppel lezuhant és szörnyethalt.

Beiratások a Montessori óvodában. Hamburg Szerén Montessori óvodájában a beiratások szeptember 1-től 5-ig az óvoda helyiségében, str. Elisabeta 10. naponta 3-tól 6-ig eszközölhetők. Tandij félnapra 350 lej, egész napra 500 lej havonta. A tanítás 5-én kezdődik.

— Az oradeai Kereskedelmi Csarnok által fenntartott nyilvánossági joggal bíró társulati fiú és női felsőkereskedelmi iskolákba a beiratások folyó hó 16-án kezdődtek meg. Az első osztályba beiratkozni szándékozók minél korábbi jelentkezése ajánlatos. Mindennemű felvilágosítást az igazgatóság ad. (Oradea, Alea Gojdu 1.)

— Székrekedésnél, emésztési zavaroknál, gyomorégésnél, vértódulásnál, fejfájásnál, álmatlanságnál, általános rosszullétnél igyunk reggel éhgyomorral egy pohár természetes „Ferenc József” keserűvizet. A belorvosi klinikákon szerzett tapasztalatok szerint a Ferenc József víz az ideális hashajtó minden jellemző tulajdonságát egyesíti magában. A Ferenc József keserűvizet gyógyszerárakban, drogériákban és fűszerüzletekben kapható.

— A romániai hadirokkantak csatlakoznak a nemzetközi hadirokkant szövetséghez. Jasiból jelentik: Jasiban a hadirokkantak tartottak országos kongresszust. Elhatározták, hogy csatlakoznak a nemzetközi rokkant szövetséghez. Kéri továbbá a nyugdíjak gyors folyósítását, a hátralékok kifizetését és a rokkantkérdés minden tekintetben kielégítő megoldását.

Ma és holnap este 9 órakor

A Református Kollégium nagy udvarán a templom oldalán

A kárki

Hoffmannsthal világhírű misztériuma

A kolozvári magyar színtársulat előadásában. Az első erdélyi szabateri ünnepi színjáték! A főszerepben:

GELLÉRT LAJOS,

a budapesti Magyar Színház tagja.

Rendező:

Dr. Janovics Jenő

A legdrágább jegy 40 lej!! Jegyek a Magyar Színház pénztáránál egész nap!

OLCSÓ KALAPOT csak **Weisz Siegfried** cégnél vegyen, mert már 100 lejért vásárolhat egy tartós és divatos kalapot. Nagy választék a legmodernebb nyul-szőr kalapokban. Calea Regele Ferdinand 10.

NAPRÓL NAPRA

Mussolini az olasz hadgyakorlatok befejezése után teljes meglepetését fejezte ki a vezető tábornokoknak és a vezérkarnak.

Giordano olasz zeneszerző komponálta az új olasz nemzeti himnuszt melynek premierje a Marcia sur Roma évfordulóján lesz.

Majna-Frankfurtban a Goethe-ünnepén Gayl báró birodalmi belügyminiszter méltató beszéde után a város Goethe díját átadták Gerhard Hauptmannak.

Schmeling megérkezett Newyorkba, ahol közelebről Ströblinggel és Walkerrel fog küzdeni ökölvívó-meccsen.

Lipcsében ma megnyitott az őszi vásár. A kiállítók száma meghaladja az ötezeröttszázat.

Szeptember első napjaiban forgalomba kerülnek az új tíz zlotys lengyel ezüstpénzek.

A kanadai ontarioi Windsorbán Kaye Done angol motorcsónak versenyző, világrekorder szeptember első napjaiban versenyen megmérkőzik az amerikai bajnok Gar Wooddal.

A krízis három éve az amerikai bankvilágban több mint hater ezer pénzügyeset bukásba sodort. A bankok száma jelenleg 19 ezer 367.

A budapesti Romanelli uccai egyetemi fűvészkertben kivirágzott a Victoria regia. A délszaki növény pompás virágának színváltozásait nagyszámu érdeklődő figyeli.

A londoni International Art Galeriében tíz ültöt ki a még be nem sorozott műalkotások helyiségeiben. A tüzelő-ség nagy apparátussal folytatta le az oltsai munkálatokat, de így is számos értékes művészeti régiség és festmény semmisült meg.

Henri Bernstein legújabb drámáját, a Közéletet Amerikában filmre viszik. A főszerepet Lyonel Barrymore fogja játszani.

Piccard professzor sztratoszférabalonjának gondolája megérkezett a belga fővárosba.

— Amerikában zavargásokat rendeznek a sztrájkoló szénbányászok és farmerek. Londonból jelentik: Az amerikai Mulkeytown szénvidéken sztrájkoló munkások zavargásokat inszenáltak s összeütköztek a karhatalommal. A tüzharcban 11 ember életét veszítette s mintegy hatvanan kerültek kórházba súlyos sebekkel. Iowában számos város éhség-blokád alatt áll. A farmerek guerillacsapatái erőszakosan lépnek fel az eladni szándékozók szemében s a karhatalommal is elkeseredett harcokat folytatnak.

— A szovjetparasztk szabatálják a termelés kötelező beszolgáltatását. Berlinből jelentik: Varsón át érkezett hírek szerint a parasztk szovjetterületen ebben az évben még fokozottabb mértékben szabatálják a termésbeszolgáltatásra vonatkozó kötelezettséget, mint az elmúlt évben. Hiába alkalmazták tizezrekre menő számú aratási ellenőroket és beszolgáltatást ellenőrző rohamosztagokat, a szabatás erősebb, mint valaha.

UJ KELET *Legújabb hírek*

Franciaország hajlandó hozzájárulni a német monarchia restaurálásához

Kommunista, vagy kampós kereszties forradalom helyett szívesebben vállalja Franciaország a monarchia restaurálását. Papan hadat üzent a hitlerizmusnak

Ma ül össze a birodalmi nemzetgyűlés

Berlin, augusztus 29. Diplomáciai körökből szerzett információk szerint a németországi monarchia visszaállításának még Párizsban sem lennének akadályai, mert a franciák is szívesebben látnák, ha Berlin monarchia mellett dönt, mint azt, hogy teljes felfordulás legyen urrá, vagy hogy Hitler ragadja a kezébe a hatalmat. A kormányhoz közeli állók most is han-goztatják, hogy a birodalmi kormány miniszterei érzelmi és elvi okokból s a nagy kockázat megelőzése végett a monarchia visszaállítása felé hajlanak. Nehézséget okoz mindössze, hogy az excsászárt nem akarják visszahívni, arra pedig, hogy II. Vilmos, aki lemondását érvényesnek máig sem ismerte el, hozzájárulását adja ahhoz, hogy családjának valamelyik tagja elfoglalhassa a birodalom trónját.

Drákól szigort ígér Papan kancellár

A németországi bonyodalmaknak ma kétségtelenül ez a híradás a kimagasló eseménye. A franciáknak, de a többi szövetséges hatalomnak sem lehet érdeke a káosz, aminek egy nyílt és nagyarányú polgárháboru nyomán szükségképpen be kell következnie. Még kevésbé érdeke, hogy Európa közepén esetleg német táncszínház alakuljon, amely nemcsak államközi adósságokat nem fizet, hanem a magántulajdon megszüntetésével lehetetlenné teszi polgárai számára a válalt kötelezettségek teljesítését. Másfelől azonban ügyelni kell arra, hogy ki kerül a német trónra. II. Vilmos hódító, kardesőrtető, elszánt, expansív politikája segítségem illeszthető bele a mai nemzetközi helyzetbe, azonfelül az antant beszületéséből sem engedheti vissza a trónra azt a férfit, akit elsősorban bélyegzett meg, mint a világháboru felidőzőjét. Kérdés, vajon II. Vilmos valamelyik gyermeke szimpatikus-e az antant számára, vagy maguk a szövetségesek gondoskodnak uralkodóról. Hetek, talán napok leforgása után mélyreható történelmi események tanúi lehetünk.

További táviratainkat alább adjuk:

A kancellár hadat üzent a terrornak

Berlin, augusztus 29. Papan kancellár ma Münsterben a földművelésügyi nemzetgyűlésén 12 hónapra szóló átfogó birodalmi gazdasági programot adott. Hangoztatta, hogy a birodalmi kormány el van határozva arra, hogy a normális gazdasági viszonyok helyreállításának előfeltételét, a nyugodt termelőmunka lehetőségét és a rendet drákói szigorúságu intézkedésekkel is biztosítja, mert legfőbb ideje elejét venni a polgárháborunak és véget vetni a terrornak. A kormány ellene van az inflációnak, meg fogja védeni a márka stabilitását. Arra törekszik, hogy kétféle milliárd márka közpénzzel munkaalakalmakat teremtsen s a munkanélküliek számának legalább egyharmadrészét munkához juttassa s újra fogyasztóképesse tegye. A kancellár Gayl báró belügy- és Schleicher tábornok hadügyminiszterek, továbbá Meissner elnöki államtitkár kíséretében Neudeckbe utazott hétfőn este, ahol kedden jelentést fog tenni a belpolitikai helyzetről Hindenburg elnöknek és ismertetni fogja előtte a kormány gazdasági programjának részleteit.

Párizsban tetszik Papan?

Párizs, augusztus 29. A francia fővárosban nem hatott szenzáció erejével Papan beszéde, mert részletekbe menő megnyilatkozásokat vártak az összes aktuális belpolitikai kínos kérdésekben is s ehelyett a kancellár csak gazdasági programot vázolt fel s azt is csak nagy általánosságban. A lapok mindenesetre megnyugtató tényként szövegzik le, hogy Papan uralkon akar maradni s Hindenburg módját is ad hozzá, hogy a hatalmat megtarthassa.

Berlin, augusztus 29. Bizonyosra veszik, hogy Papan Hindenburg elnöktől a biro-

dalmi gyűlés feloszlására vonatkozó kéziratot kér.

Kedden dől el, mi történjék az új birodalmi gyűlés feloszlása után, mikor tart sák meg az újabb választásokat és hogyan hajtsák végre a választói reformot. Kedden összeül a birodalmi gyűlés, valamint a porosz tartománygyűlés is. A birodalmi gyűlés elnökségét szerdán fogják megválasztani s az ülészakot elnapolják az Essenben szerdán kezdődő birodalmi katolikus napok miatt.

Munkát kétféle millió dolgozónak

A birodalmi kormány a munkaalkalmak

teremtéséhez szükséges kétféle milliárdot nem kényszerkölcsön útján, hanem úgy igyekeznek előteremteni, hogy a befizetett adók fedezeté mellett utalványokat ad ki s ezekkel köztartozásokat fizetni lehet. Az utalványoknak árszóiuk is lesz s ezzel a birodalomnak nyújtott kölcsön jellegét nyerik el. Tervbe vették azt, hogy a vállalatok minden újabb munkás munkába állítása után évi 400 márka értékű ilyen utalványt kapjanak. Körülbelül egy és háromnegyedmillió dolgos kéznek a természetbe való visszavezetését remélik elérni.

A birodalmi kormány nem hive az autarchikus gazdasági elgondolásnak, mert az a meggyőződése, hogy Németországnak nem szabad lemondania világ-gazdasági kapcsolatairól, de lehetségesnek tartják fokozatos munkával a közlelmezési szükségleti cikkek importjának állandó és tervszerű csökkentését.

A német birodalmi kormány bizottságot küldött ki Newyorkba abból a célból, hogy tárgyaljanak a hitelezőkkel a német magánosok tartozásai kamatainak leszállításáról és több éves kamatmoratóriumról.

Takarékossági szempontból nem vesznek fel első éves növendékeket a katona iskolákba

Bucuresti-Bukarest, aug. 29. A lapok értesülései szerint a hadügyminiszternek sikerült ugyan a pénzügyminisztériumtól kiutalást kapnia az új hadnagyságok ezévi fizetésére, ezzel szemben hozzájárult ahhoz, hogy bukaresti tisztképző iskolát kivéve, az ország többi

kadettiskolájának első évfolyama ebben az évben szüneteljen. Így nagyarányú megtakarítás lesz eszközölhető a hadügyi költségvetésben. Ezenkívül 1933-ban egyetlen új hadnagyi kinevezést nem fognak eszközölni.

Ellenzéki jelöltet választottak a magyarországi Mezőcsáton

Prugly földművelésügyi miniszter 96 szavazattal bukott meg Eckhardt Tiborral szemben

Budapest, aug. 29. Vasárnap pótválasztás volt Mezőcsáton és megtörtént, amire Magyarországon a forradalom utáni években példa nem volt, egy nyíltválasztásos kerületben egy aktív miniszter megbukott az ellenzéki jelölttel szemben és Eckhardt Tibor jutott be a parlamentbe Prugly miniszterrel szemben.

Ez volt Magyarországon a harmadik pótválasztás, amelyen a kormány jelöltje elbukott, de arra, hogy a hivatalos apparátussal és terrorral dolgozó miniszterjelölt maradjon kisebbségben, a legvérmesebb ellenzékiek sem mertek gondolni. Négy miniszter és ötven kormánypárti képviselő, főispán, főszolgabíró és csendőrök egész légiója segített

Értesítés Bikszád fürdőből

Augusztus 15-től a nehéz gazdasági viszonyokra való tekintettel a fürdőigazgatóság a szobák árait, hogy mindenkinek alkalmat adjon a Bikszádon való nyaralásra, a következőképpen szállította le:

A Berta-lakban egy egy-ágyas szoba napi	Lei 65.—
A Berta-lakban egy kétágyas szoba napi	Lei 110.—
A Mária és Anna lakokban egy egy-ágyas szoba napi	Lei 50.—
A Mária és Anna lakokban egy kétágyas szoba napi	Lei 90.—
A Mórítz-lakban egy egy-ágyas szoba napi	Lei 40.—
A Mórítz-lakban egy kétágyas szoba napi	Lei 70.—

Ragadjuk tehát meg a kedvező alkalmat és keressük fel tömegesen Románia Karlsbadját, a gyomorbaajosok Mekkáját.

Teljes napi penzió I. oszt. szállodában Lei 120.—

Előjegyzéseket elfogad a Fürdőigazgatóság Bicsad (jud. Satu-Mare) és Satu-Mare dr. Braun, Str. Mihai Viteazul (Rákóczi u.) 7. Telefon 62.

Pruglynak, akinek bukása így sem volt azonban elkerülhető.

A kormánypárti terror csak segített Eckhardttnak, aki sok szavazatot annak köszönhet, hogy egyik kortesét, gróf Hunyadi Ferenc képviselőt előbb egy kormánypárti községi díjnak inzultálta és a csendőrök ráadásul az inzultált képviselőt tartóztatták le.

Eckhardt Tibor, aki a Gaál Gaszton féle független kisgazdapárt jelöltje volt 2082, Prugly Elemér földművelésügyi miniszter pedig 1986 szavazatot kapott.

A nagyvárad gazdasági érdekcsoportok akciója a város magas víz- és csatorna díjai ellen

Oradea-Nagyvárad, aug. 29. (Az Uj Kelet tud.) Tegnap együttes értekezletre gyűltek össze a nagyvárad gazdasági érdekcsoportok: a Kereskedelmi Csarnok, az ipartestület, a Háztulajdonosok, a Kávésok és vendéglősök szindikátusa, stb. Az együttes gazdasági értekezlet célja az volt, hogy az érdekcsoportok egységesen tiltakozzanak a magas víz- és csatornadíjak ellen.

Ugyanis míg a többi díjakat leszállította a város, addig a víz- és csatornadíjakat a régi alapon veti ki.

Az értekezleten Friedmann Hermann elnökölt, míg a kérdéshez dr. Fried János, Lengyel Zsigmond, dr. Markovits József és Lázár Liviusz szólottak hozzá.

Elhatározták, hogy memorandumot intéznek a városi tanácshoz és amennyiben ez sem vezetne eredményre, tömegtiltakozásra hívják fel az érdekelt lakosságot a magas víz- és csatornadíjak ellen.

Mit ír Mussolini lapja Maniu-ról és Valdáról

Róma, aug. 29. A „Cirra della Sera“ mai számában bukaresti tudósítója, Marco Marchini tollából érdekes cikket közöl, amelyben az újságíró Maniu és Vaida figuráit rajzolja meg. Maniu visszatérését kommentálva megállapítja, hogy a párt, amely ismét éri vezérének kezét, rendbejött, visszanyerte nyugalmát és aggodóan irányítja figyelmét Maniu Gyulára. Nincs ember, aki nyugodt és becsületes pillantásában, határozott, de sohasem agresszív beszédében, udvariasságának és figyelmességének külszine alatt annyira áthatolhatóan tudna maradni, mint Maniu Gyula.

Az újságíró leírja ezután, hogy milyen szerzetesi, patriarchális életmódot folytatott Maniu Badacsonyban. Cincinattal hasonlítja össze és ezt írja: „Badacsonyban ült hallgatagon és nézte, hogy érik a buza és a szőlő. De minél hallgatagabb volt ő Badacsonyban, annál inkább nőtt a zaj Bukarestben. Felmigálása volt az a taktika, amely a leginkább kétségbeesztette ellenfeleit. Végül is a bukarestiek eljöttek könyörögni Cincinattushoz, hogy térjen vissza.“

Vajdát, mint rendkívül szimpatikus embert állítja be az újságíró. „Ha Jorgának híres szakála van, amely valószínűleg csemegéje a karrikaturistáknak, Vaidának nem kevésbé híres bajusza van, fehér, tömött, amely némiképp ausztriai divat szerint övezi arcát és amely egy jó mulatótárs jellegét kölcsönöz arckifejezésének. Egészséges arcának nyílt s közlékeny kifejezése nem árulja el az első pillantásra, hogy egy olyan emberé, aki áldozatok és kockázatok árán harcolt barátja, Maniu mellett Erdélyben a románság ügyéért.“

FRATERNITAS Könyv- és Lapkiadó Rt. nyomás, Cluj-Kolozsvár, Széchenyi Baross I. P. (v. Brassai u.) 10. sz. Telefon 977